UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jiří Mlčák

Legalita použití síly proti tzv. Islámskému státu

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. PhDr. Veronika Bílková, E.MA., Ph.D.

Katedra mezinárodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30.4.2019

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 126 152 znaků včetně mezer.

Jiří Mlčák

V Praze dne

Poděkování

Tímto bych chtěl upřímně poděkovat vedoucí mé diplomové práce doc. JUDr. PhDr. Veronice Bílkové, E.MA., Ph.D. za odborné vedení, poskytování užitečných materiálů a cenných konzultací.

Obsah

Úvod 1

1 Islámský stát jako subjekt mezinárodního práva 3

1.1 Základní fakta o Islámském státu 3

1.2 Problematická subjektivita Islámského státu 4

1.3 Montevidejská úmluva a další možná kritéria státnosti 5

1.3.1 Článek 1 Montevidejské úmluvy 5

1.3.2 Článek 3 a konstitutivní a deklarativní teorie 6

1.4 Islámský stát a kritéria státnosti 7

1.4.1 Stálé obyvatelstvo 7

1.4.2 Vymezené území 9

1.4.3 Vláda 10

1.4.4 Schopnost vstupovat do mezinárodních vztahů s jinými státy 13

1.4.5 Nezávislost a další kritéria 14

2 Použití síly v mezinárodním právu 16

2.1 Historický vývoj 16

2.2 Charta OSN 17

2.2.1 Článek 2(4) 17

2.2.2 Sebeobrana 20

2.2.3 Kolektivní akce OSN podle hlavy VII 25

2.3 Intervence na pozvání či se souhlasem vlády 27

2.4 Humanitární intervence 29

3 Analýza použití síly proti Islámského státu 30

3.1 Faktické shrnutí 30

3.2 Zdůvodnění americké intervence v Sýrii 31

3.3 Kolektivní sebeobrana 32

3.3.1 Judikatura MSD 33

3.3.2 Praxe států a vývoj práva na sebeobranu po 11. září 2001 37
3.3.3 Míra a účinek útoku Islámského státu 39
3.3.4 Nutnost a přiměřenost 40
3.4 Doktrína Unwilling or Unable 43
3.5 Shrnutí 45
Závěr 47
Seznam použitých zdrojů 49
Seznam zkratek 61
Abstrakt 62
Abstract 63

Úvod

Konflikt proti Islámskému státu přinesl řadu výzev pro mezinárodní právo a lze jej podrobit analýze v několika rovinách. Na použití síly v tomto konfliktu lze nahlížet nejen optikou *ius ad bellum*, ale také jej lze hodnotit například z hlediska pravidel mezinárodního humanitárního práva. Do konfliktu s Islámským státem se zapojilo mnoho státních aktérů v čele s Irákem, Sýrií, Spojenými státy americkými, Velkou Británií, Tureckem, Ruskem či Íránem, ale také nestátních aktérů jako jsou kurdské jednotky Yekîneyên Parastina Gel (YPG) nebo jednotky syrské opozice. S přihlédnutím k této komplexitě se autor práce rozhodl vybrat si jednu rovinu konfliktu a zaměřit se na legalitu použití síly proti Islámskému státu na území Sýrie ze strany Spojených států amerických, a to z hlediska *ius ad bellum*. Stalo se tak i z důvodu, že toto použití síly vedlo k obnovení diskuze nad velmi kontroverzní oblastí mezinárodního práva, kterou je použití síly proti nestátnímu aktérovi a zaměření se na jednu oblast konfliktu umožňuje její bližší prozkoumání a analýzu. Za tímto účelem je práce rozdělena do tří částí.

Vzhledem k tomu, že cílem této diplomové práce je zkoumat legalitu použití síly proti Islámskému státu z hlediska *ius ad bellum*, je stěžejní nejprve stanovit aplikovatelný právní rámec, a tedy primárně určit, zdali Islámský stát z hlediska mezinárodního práva veřejného státem je či nikoli. K tomuto účelu poslouží první část práce, ve které budou nejprve uvedena základní fakta o Islámském státu a následně bude subjektivita Islámského státu posouzena z hlediska kritérií stanovených v Montevidejské úmluvě o právech a povinnostech států z roku 1926. Těmito hledisky jsou stálé obyvatelstvo, vymezené území, vláda a schopnost vstupovat do mezinárodních vztahů z jinými státy. Přestože nejsou tato kritéria přijímána bezvýhradně a nepředstavují všeobecně uznaný a konečný výčet podmínek potřebných pro stanovení, zdali je subjekt státem či nikoliv, pro účely stanovení subjektivity Islámského státu jsou dostačující. Pro úplnost jsou v první části této práce uvedena i další kritéria vycházející z vývoje a praxe mezinárodního práva, jakými jsou nezávislost či legitimita.

Nezbytným předpokladem analýzy použití síly proti Islámskému státu je rovněž stanovení pravidel, podle kterých bude toto použití síly posuzováno. Nastínění právní úpravy použití síly v mezinárodních vztazích je proto cílem druhé kapitoly. Stručně bude představen historický vývoj od použití síly jako běžného způsobu vedení mezinárodní politiky, k prvním pokusům zakázat válku jako prostředek řešení mezinárodních sporů až k přijetí Charty Organizace spojených národů (dále též „Charta OSN“ nebo „Charta“) a z ní

vyplývajícího zákazu hrozby silou nebo použití síly v mezinárodních stycích. V souvislosti s použitím síly proti Islámského státu budou představeny legální výjimky z tohoto zákazu, které by mohly být v boji proti Islámskému státu použity. Nejprve bude věnována pozornost výjimkám vyplývajícím z Charty OSN, kterými jsou sebeobrana podle čl. 51 a kolektivní akce podle hlavy VII, včetně problémů vyplývajících z jejich aplikace, a dále také jiným možnostem legálního použití síly, které z Charty OSN nevyplývají, a to intervenci na pozvání či se souhlasem vlády a humanitární intervenci.

Třetí, poslední část bude věnována analýze důvodů, kterými Spojené státy americké ospravedlnily svoji intervenci na území Sýrie a jejím cílem je zodpovědět otázku, zdali tato intervence byla v souladu s mezinárodním právem. K zodpovězení této otázky bude zohledněna judikatura Mezinárodního soudního dvora, dále vývoj přístupu států k této problematice a také budou přezkoumány podmínky legálního použití síly vyplývající z předchozí části.

1 Islámský stát jako subjekt mezinárodního práva

1.1 Základní fakta o Islámském státu

Islámský stát, známý též jako Islámský stát v Iráku a Sýrii, Islámský stát v Iráku a Levantě nebo Daeš, je nadnárodní militantní organizací, založenou na salafistické doktríně sunnitského islámu, jejímž cílem je vytvořit chalífát řízený právem šaría. V současné době je Islámský stát označován ze strany Organizace spojených národů, Evropské unie a států, jako je USA, Velká Británie, Ruská federace, Čína a jiné, za teroristickou organizaci.

Vznik skupiny lze datovat do doby druhé války v Zálivu, která probíhala mezi lety 2003 a 2011, kdy irácká odnož skupiny Al-Káida (dále též AQI), přímý předchůdce Islámského státu, tvořila jednu z hlavních povstaleckých skupin bojujících proti irácké vládě a cizím okupačním silám. Po smrti svého vůdce Abú Mus'ab az-Zarqáwího v roce 2006 se AQI společně s dalšími menšími skupinami přejmenovala na Islámský stát v Iráku a nepřímo tak deklarovala snahu ovládat určité území, a stát se tedy víc než jen lokální povstaleckou skupinou.

Represe sunnitů ze strany irácké vlády a občanská válka v Sýrii vytvořily ideální podmínky pro další rozvoj povstaleckých tendencí. To vedlo k rozsáhlé územní expanzi AQI, počínající rokem 2013, a následnému obsazení velkých syrských a iráckých měst, jako je Mosul, Fallúdža nebo Rakka, které se stalo centrem povstalecké skupiny.[1] V roce 2014 změnila skupina své jméno na Islámský stát, vyhlásila chalífát, svého vůdce Abú Bakr al-Bagdádího jmenovala prvním chalífou a vyzvala všechny muslimy, aby deklarovali svoji věrnost nově vzniklému útvaru.[2] Ve stejném roce dobyl Islámský stát území takového rozsahu, že kontroloval téměř všechny oficiální hraniční přechody mezi Irákem a Sýrií a zároveň jediný oficiální hraniční přechod mezi Irákem a Jordánskem.[3]

Od konce roku 2014, kdy dosáhl Islámský stát největšího územního rozmachu,[4] se však teritorium pod nadvládou této skupiny začalo zmenšovat, a to především v důsledku vojenské intervence ze strany mezinárodních koalicí v čele se Spojenými státy americkými

[1] CARIS, Charles C. a REYNOLDS, Samuel. Middle East Security Report 22 Isis Governance In Syria. [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: http://www.understandingwar.org/sites/default/files/ISIS_Governance.pdf

[2] PIZZI, Michael. In declaring a caliphate, Islamic State draws a line in the sand. [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: http://america.aljazeera.com/articles/2014/6/30/islamic-state-caliphate.html

[3] ARANGO, Tim a GORDON, Michael R. Iraqi Insurgents Secure Control of Border Posts. [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://www.nytimes.com/2014/06/24/world/middleeast/sunni-militants-seize-crossing-on-iraq-jordan-border.html

[4] KRANZ, Michal a GOULD, Skye. These maps show how drastically ISIS territory has shrunk since its peak. [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://www.businessinsider.com/maps-of-isis-territory-2014-2017-10

a Ruskem. Islámský stát je však i přes dosavadní územní ztráty (viz obrázek níže) považován za jednu z hrozeb na poli mezinárodní bezpečnosti.[5]

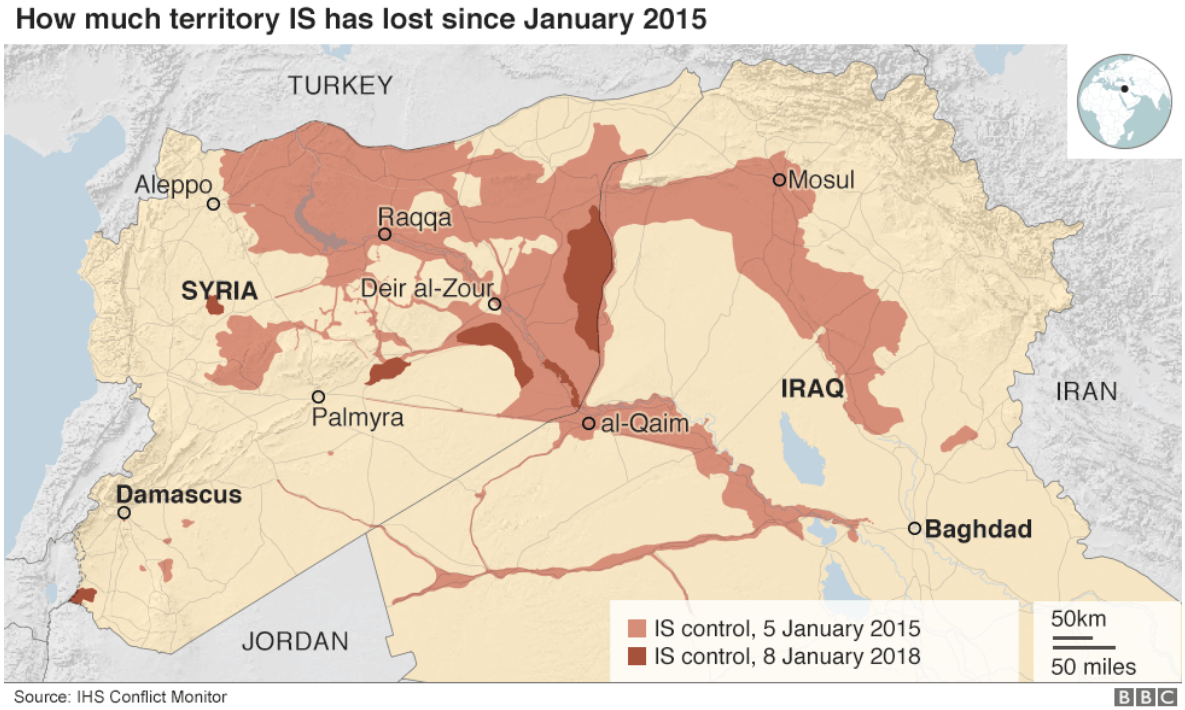

1.2 Problematická subjektivita Islámského státu

Přestože používá Islámský stát slovo „stát“ již ve svém názvu, nepostačuje tato deklarace k tomu, aby bylo na Islámský stát skutečně pohlíženo jako na stát ve smyslu subjektu mezinárodního práva. Problémem je však skutečnost, že doposud neexistuje univerzální mezinárodní smlouva, která by podmínky vzniku státu upravila, a dosavadní pokusy stanovit pravidla o uznání států byly v rámci mezinárodněprávní kodifikace odmítány.[6]

Komise OSN pro mezinárodní právo (dále též Komise) vypracovala v roce 1949 návrh Deklarace práv a povinností států. Tato deklarace se „vydala jistým směrem k shrnutí toho, jaké znaky může státnost mít“.[7] Tento návrh však nebyl Valným shromážděním OSN přijat. V době práce na návrhu Komise zběžně diskutovala přínos definice státu pro účely

[5] BROWNE, Ryan. ISIS remains a regional and global threat despite battlefield losses, Pentagon says. [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://edition.cnn.com/2018/08/16/politics/isis-threat-global-pentagon/index.html

[6] CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*. Second edition. Oxford: Clarendon Press, 2011. ISBN 978-0-19-922842-3.

[7] CRAVEN, Matthew. Statehood, Self-determination and Recognition. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law.* 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 201–247, s. 216. ISBN 978-0-19-965467-3.

mezinárodního práva. Obecnou reakcí v té době však byly námitky, že definice není nezbytná.[8]

Podle Malenovského[9] převzalo obecné mezinárodní právo závěry obecné státovědy o trojici konstitutivních prvků státu, kterými jsou území, obyvatelstvo a veřejná moc, která se na daném území prosazuje. Dále však autor uvádí čtvrtý předpoklad, a sice způsobilost územní jednotky vstupovat do mezinárodněprávních poměrů, a zmiňuje v této souvislosti Montevidejskou úmluvu o právech a povinnostech států.

1.3 Montevidejská úmluva a další možná kritéria státnosti

Montevidejská úmluva o právech a povinnostech států byla podepsána 26. prosince roku 1933[10] v Uruguayi během sedmé mezinárodní konference Amerických států. Přestože jde o regionální úmluvu s omezeným počtem signatářů, která byla přijata v době, kdy ještě neexistovala ani Charta OSN, vymezila tato úmluva „základní, ne-li konečnou definici, která může být považována za výchozí bod pro většinu diskuzí o teritoriálním statusu“.[11] Úmluva obsahuje 16 článků, z nichž články 1 a 3 budou předmětem analýzy ve vztahu ke sledované problematice.

1.3.1 Článek 1 Montevidejské úmluvy

Úmluva v Článku 1 uvádí, že stát jako subjekt mezinárodního práva vykazuje tato čtyři kritéria: (a) stálé obyvatelstvo; (b) vymezené území; (c) vláda a (d) schopnost vstupovat do mezinárodních vztahů s jinými státy. Lapidoth[12] konstatovala, že tato kritéria se již stala součástí mezinárodního obyčejového práva. Své tvrzení dokládá tím, že „víceméně stejná“ kritéria byla použita v roce 1992 takzvaným Badinterovým arbitrážním výborem, který ve své zprávě pro Evropské hospodářské společenství[13] poskytl odpovědi na významné právní

[8] Ibid.
[9] MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6., upr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2014. 499 s. ISBN 978-80-7239-318-3.
[10] Convention on Rights and Duties of States adopted by the Seventh International Conference of American States. Signed at Montevideo, December 26th, 1933. In: Treaty series Treaties and International Engagements registered with the Secretariat of the League of Nations. Vol. 165, 1936, No. 3802, ps. 19-44. [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://treaties.un.org/doc/publication/unts/lon/volume%20165/v165.pdf
[11] CRAVEN, Matthew. Statehood, Self-determination and Recognition. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 201–247, s. 217. ISBN 978-0-19-965467-3.
[12] LAPIDOTH, Ruth. When Is an Entity Entitled to Statehood? *Israel Journal of Foreign Affairs*. [online]. 2012, Vol. 6, Issue 3, p. 77-81, s.77. [cit. 2018-09-21]. ISSN 23739770.
[13] PELLET, Alain. *The Opinions of the Badinter Arbitration Committee A Second Breath for the Self-Determination of Peoples.* [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20110529223410/http://207.57.19.226/journal/Vol3/No1/art12-13.pdf

otázky plynoucí z konfliktu mezi republikami bývalé Socialistické federativní republiky Jugoslávie.

Montevidejská kritéria však nejsou přijímána bezvýhradně. Crawford[14] se k Montevidejským kritériím, zejména ke schopnosti vstupovat do mezinárodních vztahů s jinými státy, staví kriticky a tvrdí, že tato schopnost není kritériem, ale spíše důsledkem státnosti, navíc není tato schopnost stálá a závisí na statusu a situaci konkrétních států. Co víc, Crawford naráží i na v pořadí třetí kritérium, a to efektivní vládu. Namítá, že není stěžejním znakem státnosti, a uvádí příklady Polska, Jugoslávie, Československa a baltských států, které byly jako státy uznávány, alespoň ze strany Spojenců, přestože vlády těchto států ztratily teritoriální moc nad svým územím. Nadto Crawford navrhuje další kritérium, kterým je nezávislost.[15]

I přes kritické připomínky některých odborníků, období, kdy byla úmluva přijata a její regionální působnost, představuje v současné době Montevidejská úmluva a její článek 1 „nejznámější formulaci základních kritérií státnosti".[16] Pro účely této práce bude tedy Islámský stát a jeho státnost hodnocen především z hlediska kritérií článku 1 úmluvy.

1.3.2 Článek 3 a konstitutivní a deklarativní teorie

Dalším významným článkem Montevidejské úmluvy je článek 3, který ve své první větě stanoví, že „politická existence státu je nezávislá na uznání jinými státy".[17] Tento článek tedy jasně vymezuje, že uznání jinými státy není podmínkou existence státu podle znění Montevidejské úmluvy, a přináší tak nový prvek z hlediska existence státu.

Uznání státu ze strany států jiných je prvkem, který odlišuje pojetí konstitutivní teorie státnosti, podle které je uznání jinými státy nutností pro existenci státu, a pojetí deklarativní teorie státnosti, podle které naopak toto uznání nutné není.

Čepelka a Šturma[18] poukazují na fakt, že zatímco v tradičním mezinárodním právu bylo nutné, aby nově vzniklá územně politická jednotka byla též uznána jinými za subjekt tehdejšího práva, dnes už to není třeba. Stává se totiž – při splnění výše uvedených

[14] CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*. Second edition. Oxford: Clarendon Press, 2011. ISBN 978-0-19-922842-3.
[15] Ibid.
[16] Ibid.
[17] Convention on Rights and Duties of States adopted by the Seventh International Conference of American States. Signed at Montevideo, December 26th, 1933. In: Treaty series Treaties and International Engagements registered with the Secretariat of the League of Nations. Vol. 165, 1936, No. 3802, ps. 19-44. [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://treaties.un.org/doc/publication/unts/lon/volume%20165/v165.pdf
[18] ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2018. Academia Iuris. ISBN 978-80-7400-721-7.

podmínek[19] – automaticky subjektem současného obecného mezinárodního práva, jež je ovšem svým obsahem a povahou také zcela odlišné od právního řádu dřívějšího – tradičního.

Deklarativní teorii upřednostňuje i Lapidoth, která tvrdí, že „státnost zcela jistě nezávisí na uznání jiného státu“,[20] a prohlašuje konstitutivní teorii za zavrhnutou a uznání pouze za deklaratorní. Nad to uvádí, že uznání může sloužit jako doklad toho, že nový stát je schopný vstupovat do vztahů s jinými státy, avšak tuto schopnost lze prokázat i jinými způsoby.

Přestože žádný stát vysloveně neuznal Islámský stát, vzhledem k opuštění konstituční teorie je tato skutečnost pro jeho existenci z hlediska současného trendu mezinárodního práva nadbytečná. V souladu s deklarativní teorií lze tedy mít za to, že existence Islámského státu je možná.

1.4 Islámský stát a kritéria státnosti

1.4.1 Stálé obyvatelstvo

Prvním z kritérií Montevidejské úmluvy je stálé (v ekvivalentním pojmu též trvalé) obyvatelstvo. Stát jako forma politicko-společenského uspořádání, založená na územním základu je společenstvím jednotlivých osob – jeho obyvatel. Už jen z tohoto důvodu nemůžeme neobydlené území, jakým je například Antarktida, kvalifikovat jako stát.[21] Stejně jako nelze legitimovat existenci státu bez jakéhokoliv obyvatelstva,[22] nemůže nadále existovat stát, který sice již vznikl, ale přišel o veškeré obyvatelstvo. V případě, že stát nemá obyvatelstvo, nemůže se efektivně projevovat v mezinárodních vztazích.[23]

V mezinárodním právu neexistuje minimální počet obyvatel, které musí vznikající stát mít. Za pozornost stojí státy jako Vatikán s přibližně 800 obyvateli, Tuvalu s 11 147 obyvateli či Nauru s 9 629 obyvateli, o jejichž státnosti není pochyb, a to především z důvodu jejich členství v OSN, jejímž členem mohou být podle znění článku 4 Charty OSN pouze státy.[24]

---

[19] Území, obyvatelstvo, výkon veřejné moci a mocenské prosazení se

[20] LAPIDOTH, Ruth. When Is an Entity Entitled to Statehood? *Israel Journal of Foreign Affairs.* [online]. 2012, Vol. 6, Issue 3, p. 77-81, s.77. [cit. 2018-09-21]. ISSN 23739770.

[21] RAIČ, David. *Statehood and the Law of Self-Determination (Developments in International Law)* 1st ed. Hague: Kluwer Law International, 2002, s.58. ISBN 90-411-1890-X.

[22] MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6., upr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2014. 499 s. ISBN 978-80-7239-318-3.

[23] Ibid.

[24] Vatikán není plnohodnotným členem OSN, avšak má status trvalého pozorovatele a náleží mu všechna členská práva s výjimkou práva volit.

Craven[25] uvádí, že na počátku dvacátého století existovaly jisté pochyby, zda lze na státy, jakými jsou například Lucembursko nebo Lichtenštejnsko pohlížet jako na státy nezávislé. Lichtenštejnsku byla v roce 1920 zamítnuta žádost o členství ve Společnosti národů z důvodu závislosti na Rakousku, plynoucí z toho, že mělo Lichtenštejnsko smluvně upravené některé celní a poštovní povinnosti. Craven současně poukazuje na tehdejší zjevné znepokojení nad velikostí Lichtenštejnska a politické důsledky plynoucí z toho, že by takovéto mikrostáty disponovaly stejnými volebními právy v orgánech Společnosti národů, jakými disponují státy ostatní.

Obyvatelstvem podle Malenovského „se chápe soubor lidí, kteří žijí na daném území jako organizované společenství".[26] Autor dále zdůrazňuje trvalost obyvatelstva, což předpokládá takové soužití, jež zajišťuje jeho přirozenou reprodukci. Podle Oppenheima[27] je jedním z konstitučních prvků státu *lid* (people), který charakterizuje jako souhrn jednotlivců obou pohlaví, kteří spolu žijí jako komunita, přestože se mohou lišit rasou, vyznáním, kulturou či barvou pleti. Co se týče podmínky stálosti, upozorňuje Raič[28] na dvě kumulativní podmínky. Zaprvé musí mít obyvatelé v úmyslu obývat dané území trvale. Pokud skupina lidí obsadí ostrov nebo jiné neobydlené území bez úmyslu zde bydlet, např. pouze za účelem majetkového prospěchu, nelze hovořit o státnosti. To stejné platí pro obyvatelstvo, které se výlučně skládá z uprchlíků, kteří nemají jiné úmysly než návrat do své domovské země. Druhou podmínkou je obyvatelnost daného území.

Obdobně trvalost popisuje Malenovský a uvádí, že „obyvatelstvem proto zásadně není skupina osob spojená a udržovaná profesionálními či obdobnými společnými zájmy (tak je tomu např. při společném provozování pirátské rozhlasové stanice nebo kasina mimo území existujících států)".[29] Doplňuje však, že v obecném mezinárodním právu existují výjimky z tohoto pravidla a uvádí příklad Vatikánského městského státu, jehož občanstvím disponují pouze muži. „Z důvodu duchovního původu svrchované moci Svatého stolce považuje mezinárodní společenství takto atypicky dominující a nereprodukční mužské

[25] CRAVEN, Matthew. Statehood, Self-determination and Recognition. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 201–247. ISBN 978-0-19-965467-3.
[26] MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům.* 6., upr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2014, s. 95. ISBN 978-80-7239-318-3.
[27] OPPENHEIM, Lassa Francis. *International Law. A Treatise*. Volume I (of 2). Peace. 2nd ed. London: Longmans, Green and co., 2012. [online]. [cit. 21-09-2018]. Dostupné z: http://www.gutenberg.org/files/41046/41046-h/41046-h.htm
[28] RAIČ, David. *Statehood and the Law of Self-Determination (Developments in International Law)* 1st ed. Hague: Kluwer Law International, 2002, 495 s. ISBN 90-411-1890-X.
[29] MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6., upr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2014, s. 97. ISBN 978-80-7239-318-3.

obyvatelstvo Vatikánu za odpovídající ve světle specifických nároků kladených na svrchovanou moc Svatého stolce“.[30]

Na vrcholu své moci ovládal Islámský stát území, na němž žilo 10 miliónů lidí.[31] Část těchto obyvatel byla tvořena nově příchozími bojovníky a část obyvateli žijícími na daném území již před příchodem Islámského státu. Přestože bylo obyvatelstvo žijící na území ovládaném Islámským státem vystaveno fyzickému násilí a indoktrinaci za účelem podrobení se vládě Islámského státu,[32] mezinárodní právo tyto skutečnosti nezohledňuje a přísně vzato, dle názoru autora diplomové práce, lze konstatovat, že Islámský stát splnil kritérium trvalého obyvatelstva.

1.4.2 Vymezené území

Druhým kritériem Montevidejské úmluvy je vymezené území. Jak je uvedeno výše, stát je společenstvím lidí, které je založené na územním základu. Musí tedy nezbytně existovat teritorium, které tito lidé obývají.[33] Stejně jako neexistuje minimální počet stálých obyvatel pro vznik státu, neexistuje také minimální rozloha vymezeného území. Příkladem budiž již zmíněný Vatikán s rozlohou 0,44 km^2 nebo Monako s rozlohou 2 km^2.

Státy pro svůj vznik potřebují vymezené území, přesně vymezené hranice tohoto území však podmínkou nejsou. Jako příklad lze uvést Albánii, která byla přijata do Společnosti národů, přestože hranice tohoto státu ještě pevně stanoveny nebyly. Tuto praxi potvrdil v roce 1969 Mezinárodní soudní dvůr v případu *Kontinentální šelf Severního moře*, který judikoval, že „neexistuje žádné pravidlo, které by stanovilo, že hranice státu musí být plně vymezené a definované a často tomu tak na různých místech ani po dlouhou dobu není, jak ukazuje případ vstupu Albánie do Společnosti národů“.[34] Jako další případ můžeme uvést stát Izrael, jehož hranice jsou předmětem sporů od doby jeho vzniku až po současnost.[35]

---

[30] Ibid.

[31] Islamic State and the crisis in Iraq and Syria in maps. [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034

[32] UN Commission of Inquiry: Syrian victims reveal ISIS's calculated use of brutality and indoctrination. [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15295&LangID=E%23sthash.qBo7S6ZC.dpuf

[33] OPPENHEIM, Lassa Francis. *International Law. A Treatise*. Volume I (of 2). Peace. 2nd ed. London: Longmans, Green and co., 2012. [online]. [cit. 21-09-2018]. Dostupné z: http://www.gutenberg.org/files/41046/41046-h/41046-h.htm

[34] North Sea Continental Shelf Cases (Federal Republic of Germany/Denmark; Federal Republic of Germany/Netherlands) Bod č. 46. [online]. [cit. 2018-09-21] Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/51/051-19690220-JUD-01-00-EN.pdf

[35] SHANY, Yuval, COHEN, Amichai a MIMRAN, Tal. *ISIS: Is the Islamic State Really a State?* [online] [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://en.idi.org.il/articles/5219

Malenovský v tomto ohledu uvádí, že „podle mezinárodního práva postačuje, aby stát disponoval určitým mezinárodně nesporným územním prostorem. Na újmu jeho státnosti není případná nejistota o přesném rozsahu a vymezení celého státního území. Stát může existovat, i když si jiné státy činí právní nárok na části jeho území“.[36] Jako příklad uvádí část území Jižního Súdánu, kterou považuje za součást vlastního území (severní) Súdán.

Podle Raiče[37] jsou pojmy územní suverenita a území úzce propojené. Zatímco může existovat území bez územního suveréna (terra nullius), naopak to neplatí. K územní suverenitě se vyjádřil Stálý rozhodčí soud v případu Ostrov Palmas[38], podle kterého suverenita ve vztazích mezi státy značí nezávislost, která se projevuje výlučným výkonem funkcí státu na určitém území. Raič proto zdůrazňuje, že kritérium vymezeného území nelze oddělit od kritérií vlády a nezávislosti, které sice v Montevidejské úmluvě nefiguruje, avšak je podle Raiče či Crawforda[39] spjaté s kritériem schopnosti vstupovat do mezinárodních vztahů s jinými státy.

Z výše uvedeného vyplývá, že velikost, ani přesné vymezení území není pro naplnění tohoto kritéria nutností. Tu představuje ve vztahu k území pouze nezávislý výkon moci. Jak lze vidět na obrázku na straně 4, Islámský stát ovládal v roce 2015 bezesporu rozsáhlá území, včetně velkých měst. Přibližná celková rozloha ovládaných území se v té době blížila velikosti Velké Británie.[40] Přestože se rozloha území v průběhu času měnila, byl Islámský stát na svém území suverénem a vykonával funkce státu, a proto lze mít za to, že naplnil i druhé kritérium Montevidejské úmluvy.

1.4.3 Vláda

Třetím kritériem Montevidejské úmluvy je existence vlády. Úmluva nehovoří o konkrétní formě vlády a ponechává tuto úpravu právu vnitrostátnímu. Na tuto skutečnost

---

[36] MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6., upr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2014, s. 93. ISBN 978-80-7239-318-3.
[37] RAIČ, David. *Statehood and the Law of Self-Determination (Developments in International Law)* 1st ed. Hague: Kluwer Law International, 2002, s. 62. ISBN 90-411-1890-X.
[38] Island of Palmas case (Netherlands, USA). [online]. [cit. 2018-09-21] Dostupné z: http://legal.un.org/riaa/cases/vol_II/829-871.pdf
[39] CRAWFORD, James a Ian BROWNLIE. *Brownlie's principles of public international law*. Eighth edition. Oxford: Oxford University Press, 2012. ISBN 978-0-19-965417-8.
[40] COCKBURN, Patrick. Syria conflict: After series of calamitous defeats, is Isis about to lose its last town? [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/syria-isis-mosul-conflict-iraq-us-uk-kurds-anniversary-a8439181.html

upozorňuje např. Bernstein[41] a podotýká, že úmluva mezi formami vlády, jako je demokracie, diktatura, monarchie či stát s oficiálním státním náboženstvím, nerozlišuje do té doby, dokud vláda vykonává moc a jako příklad uvádí výběr daní či fungující soudní systém.

Raič[42] uvádí, že podle tradiční státovědy pojem *vláda* zahrnuje dvě propojené roviny. Zaprvé musí existovat institucionalizovaný politický, správní a výkonný státní aparát, zřízený za účelem regulace vztahů uvnitř dané komunity, který je oprávněn vynucovat určitá pravidla. Druhým požadavkem vlády je její efektivita, která spočívá v tom, že státní aparát svou moc skutečně nad osobami žijícími na daném území vykonává. Jinými slovy zde musí existovat orgán, který je schopný stanovit a udržovat právní řád napříč územím daného státu.

K objasnění pojmu efektivní vláda je v odborných pracích (např. Raič, 2002) uváděna situace Finska v období let 1917 až 1918. Tehdejší Mezinárodní výbor právníků[43] byl v roce 1920 pověřen Radou Společnosti národů posouzením právních aspektů sporu o Alandské ostrovy mezi Finskem a Švédskem. Výbor se mimo jiné zabýval otázkou zda, případně kdy, se Finsko stalo státem podle mezinárodního práva. Výbor ve své zprávě uvádí, že ve Finsku po dlouhou dobu nebyly splněny podmínky pro existenci suverénního státu. Politický a společenský život byl v té době dezorganizovaný, státní orgány nebyly schopné se prosadit, občanská válka byla v plném proudu, zákonodárný sbor byl rozpuštěn, vláda byla vyhnána z hlavního města a bylo jí zabráněno ve výkonu moci. Výbor dále sděluje, že je obtížné určit, kdy se Finská republika stala suverénním státem v právním slova smyslu. Jisté ale podle slov výboru je, že se tak nestalo dříve, něž bylo vytvořeno stabilní politické uspořádání a než byla veřejná moc schopná se prosadit napříč územím bez pomoci zahraničních vojsk.[44]

Efektivitu vlády jako klíčový pojem zdůrazňuje také Lapidoth,[45] která však dále upozorňuje, že požadavek na efektivitu není vždy striktní a poukazuje na vznik a trvání Republiky Kongo,[46] která se v důsledku dekolonizace osamostatnila v roce 1960 na Belgii. Krátce po vyhlášení nezávislosti však v zemi zavládl chaos, zapříčiněný mimo jiné nízkou

---

[41] BERNSTEIN, Eli, *Is the Islamic State a 'State' in International Law.* [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: http://www.academia.edu/17570619/Is_the_Islamic_State_a_State_in_International_Law

[42] RAIČ, David. *Statehood and the Law of Self-Determination (Developments in International Law)* 1st ed. Hague: Kluwer Law International, 2002, 495 s. ISBN 90-411-1890-X.

[43] International Commission of Jurists

[44] RAIČ, David. *Statehood and the Law of Self-Determination (Developments in International Law)* 1st ed. Hague: Kluwer Law International, 2002, 495 s. ISBN 90-411-1890-X.

[45] LAPIDOTH, Ruth. When Is an Entity Entitled to Statehood? *Israel Journal of Foreign Affairs*. [online]. 2012, Vol. 6, Issue 3, p. 77-81. [cit. 2018-09-21]. ISSN 23739770.

[46] V současné době Demokratická republika Kongo, v letech 1971 až 1997 Zair.

vzdělaností místního obyvatelstva a nezkušeností obyvatel se správou vlastní země. Navzdory stavu, který vedl až k intervenci OSN, není podle Crawforda[47] pochyb o tom, že bylo Kongo v roce 1960 státem v pravém slova smyslu, přestože si lze, podle jeho slov, těžko představit vládu méně efektivní. Kongo však bylo státy uznáno a přijato do OSN, a to bez námitek.

Z výše uvedených příkladů lze vypozorovat, že požadavek efektivity vlády není podmínkou jednoznačnou a zdánlivě podobné situace nemusí být nutně posuzovány stejně. Je však nezbytné poukázat na časový rozdíl (42 let) mezi oběma příklady, kontext dekolonizace v případě Konga a také na skutečnost, že „požadavek efektivity vlády pružně mění svůj mezinárodněprávní obsah v závislosti na tom, jak se mění mezistátní praxe a potažmo i obecné mezinárodní právo v jednotlivých historických údobích“.[48]

Bez ohledu na nedemokratický způsob, jakým Islámský stát uplatňoval moc na svém území, lze v tomto směru hovořit o jisté organizaci státního aparátu a efektivním výkonu funkcí státu. V čele tohoto útvaru stojí chalífa, vedle něj vykonávají nad územím dohled dva generálové, jeden nad územím Iráku, druhý nad územím Sýrie.[49] Islámský stát na svém území vybírá daně, stará se o infrastrukturu, ale také disponuje vlastními soudy a úřady.[50] Vzhledem k těmto skutečnostem lze konstatovat, že Islámský stát splňuje požadavek efektivní vlády. Bílková však upozorňuje na časový aspekt efektivity vlády a s odkazem na Crawforda upozorňuje, že efektivní vláda musí být vykonávána po určité časové období, přestože minimální doba trvání efektivity stanovena není, a považuje tedy kritérium efektivní vlády za naplněné jen částečně.[51]

---

[47] CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*. Second edition. Oxford: Clarendon Press, 2011. ISBN 978-0-19-922842-3.
[48] MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6., upr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2014, s. 100. ISBN 978-80-7239-318-3.
[49] BERNSTEIN, Eli, *Is the Islamic State a 'State' in International Law*. [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: http://www.academia.edu/17570619/Is_the_Islamic_State_a_State_in_International_Law
[50] SEDLÁŘOVÁ, Barbora. Chalífát zapouští kořeny. Na trhy posílá hygienu a vydává „karty pokání“. [online]. [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/islamsky-stat-sluzby-mosul-rakka.A150617_110142_zahranicni_bse
[51] BÍLKOVÁ, Veronika. The Use of Force Against the Islamic State (Jus Ad Bellum Aspects). *Czech Yearbook of public & private international law = Česká ročenka mezinárodního práva veřejného a soukromého*. Vol. 8. Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2017. 648 stran. s. 235-258. ISBN 978-80-87488-29-4.

1.4.4 Schopnost vstupovat do mezinárodních vztahů s jinými státy

Čtvrtým a posledním kritériem Montevidejské úmluvy je schopnost vstupovat do mezinárodních vztahů s jinými státy. Jak je uvedeno výše, Crawford[52] tohle kritérium považuje spíše za důsledek státnosti než její předpoklad a dále uvádí, že způsobilost vstupovat do mezinárodních vztahů již není výlučnou výsadou států, jestli jí vůbec někdy byla. Dle Crawforda je naproti tomu hlavním kritériem nezávislost státu a v jiné jeho publikaci[53] dokonce způsobilost vstupovat do mezinárodních vztahů neřadí mezi kritéria státnosti a zahrnuje ji pod pojem nezávislost. Malenovský toto kritérium, podobně jako Crawford, definuje jako „nezávislost moci uplatňované na daném území na kterékoli jiné státní moci (vnější svrchovanost).“[54]

Jiní autoři[55] považují toto kritérium za nejméně důležité ze všech Montevidejských kritérií a charakterizují jej jako schopnosti dané entity vést zahraniční vztahy. To podle nich nemusí znamenat, že ostatní státy vyjádří souhlas s navazováním diplomatických, ekonomických a jiných vztahů. Jinými slovy i státy, které nejsou uznány většinou jiných států, mohou toto kritérium teoreticky splnit. Tento názor zastává i Bílková[56] a poukazuje nejenom na schopnost vznikajícího státu mezinárodní vztahy navazovat, ale také na jeho vůli tak činit.

„Přestože by IS pravděpodobně byl objektivně schopný vstupovat do mezinárodních vztahů s jinými státy, doposud neprojevil připravenost tak činit. Namísto vůle stát se vedle jiných států dalším členem mezinárodní komunity je cílem IS tyto státy zničit a nahradit je celosvětovým chalífátem. To je také důvodem proč spojení „v Iráku a Sýrii“ bylo z názvu Islámského státu v roce 2014 odstraněno. Islámský stát tedy nesplňuje čtvrté kritérium Montevidejské úmluvy.“[57] Stejný názor, že nelze naplnit toto kritérium, a stát se tak státem mezi státy jinými bez uznání suverenity těchto států ze strany státu vznikajícího, vyjadřuje i Bernstein a rovněž konstatuje nesplnění tohoto kritéria ze strany Islámského státu.[58]

---

[52] CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*. Second edition. Oxford: Clarendon Press, 2011. ISBN 978-0-19-922842-3.
[53] CRAWFORD, James a Ian BROWNLIE. *Brownlie's principles of public international law*. Eighth edition. Oxford: Oxford University Press, 2012. ISBN 978-0-19-965417-8.
[54] MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6., upr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2014, s. 102. ISBN 978-80-7239-318-3.
[55] SHANY, Yuval, COHEN, Amichai a MIMRAN, Tal. *ISIS: Is the Islamic State Really a State?* [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://en.idi.org.il/articles/5219
[56] BÍLKOVÁ, Veronika. The Use of Force Against the Islamic State (Jus Ad Bellum Aspects). *Czech Yearbook of public & private international law = Česká ročenka mezinárodního práva veřejného a soukromého*. Vol. 8. Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2017. 648 stran. s. 235-258. ISBN 978-80-87488-29-4
[57] Ibid.
[58] BERNSTEIN, Eli, *Is the Islamic State a 'State' in International Law*. [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: http://www.academia.edu/17570619/Is_the_Islamic_State_a_State_in_International_Law

Autor práce se ztotožňuje s rozlišením schopnosti vstupovat do mezinárodních vztahů s jinými státy od kritéria nezávislosti a považuje tedy čtvrté kritérium Montevidejské úmluvy za nesplněné, a to z důvodu vyjádření neochoty ze strany Islámského státu toto kritérium vůbec naplnit.

1.4.5 Nezávislost a další kritéria

Montevidejská úmluva tvoří základní dokument pro diskuze o státnosti vznikajících entit. Je však třeba mít na paměti, že jejím primárním účelem bylo, jak napovídá její název, stanovit práva a povinnosti států, a nikoliv zakotvit univerzální a konečné podmínky vzniku států. Existují proto i další kritéria vyplývající z vývoje a praxe mezinárodního práva. Lapidoth[59] však upozorňuje, že mezinárodní právo se vytváří praxí států, a nikoliv názory komentátorů a s odkazem na zprávu Badinterova arbitrážního výboru zdůrazňuje platnost klasických kritérií plynoucích z Montevidejské úmluvy.

Nejčastěji zmiňovaným kritériem je nezávislost. Další kritéria uváděná v této souvislosti jsou legitimita,[60] určitá stálost entity, ochota řídit se mezinárodním právem či suverenita (vše Crawford[61]). Jak je uvedeno v kapitole 1.4.4, Crawford považuje nezávislost za hlavní kritérium. Naproti tomu Lapidoth[62] píše, že nezávislost jako taková není považována za podmínku vzniku státu, závislost na jiném státu by však kolidovala s podmínkami efektivní vlády a schopností vstupovat do mezinárodních vztahů a jako příklad uvádí Severní Kypr, Abcházii a Jižní Osetii.

Islámský stát dle názoru autora práce nesplnil podmínku schopnosti vstupovat do mezinárodních vztahů s jinými státy. Vzhledem k tomu, že podmínky Montevidejské úmluvy mají kumulativní charakter, není rozhodné, zda splní i další zmíněná kritéria, a proto již nebude Islámský stát z hlediska těchto kritérií posuzován. Za zmínku však stojí, že i po aplikaci těchto kritérií by Islámský stát minimálně podmínku legitimity nesplnil.[63] Pro účely

---

[59] LAPIDOTH, Ruth. When Is an Entity Entitled to Statehood? *Israel Journal of Foreign Affairs.* [online]. 2012, Vol. 6, Issue 3, p. 77-81. [cit. 2018-09-21]. ISSN 23739770.
[60] BÍLKOVÁ, Veronika. The Use of Force Against the Islamic State (Jus Ad Bellum Aspects). *Czech Yearbook of public & private international law = Česká ročenka mezinárodního práva veřejného a soukromého*. Vol. 8. Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2017. 648 stran. s. 235-258. ISBN 978-80-87488-29-4
[61] CRAWFORD, James a Ian BROWNLIE. *Brownlie's principles of public international law*. Eighth edition. Oxford: Oxford University Press, 2012. ISBN 978-0-19-965417-8.
[62] Ibid.
[63] BÍLKOVÁ, Veronika. The Use of Force Against the Islamic State (Jus Ad Bellum Aspects). *Czech Yearbook of public & private international law = Česká ročenka mezinárodního práva veřejného a soukromého*. Vol. 8. Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2017. 648 stran. s. 235-258. ISBN 978-80-87488-29-4

této práce tedy Islámský stát není považován za stát z hlediska mezinárodního práva, nýbrž za nestátního aktéra.

2 Použití síly v mezinárodním právu

Právní úprava použití síly v mezinárodních vztazích je aktuálně jednou z nejkontroverznějších oblastí mezinárodního práva a rovněž oblastí, kde se právo může zdát neúčinné.[64] Cílem této kapitoly je krátce nastínit historický vývoj této oblasti a představit současnou úpravu zákazu použití síly plynoucí z Charty OSN včetně výjimek z tohoto pravidla se zaměřením na výjimky relevantní pro použití síly proti Islámskému státu.

2.1 Historický vývoj

Použití ozbrojené síly bylo, jak dokládá historie, běžným způsobem řešení mezinárodních sporů. Zásadní změnu v morálním a sociálním vnímání války přinesla krutost a utrpení způsobené první světovou válkou. Ta se také stala impulzem pro vývoj v této oblasti mezinárodního práva.[65] V roce 1919 byla podepsána Versailleská mírová smlouva, která oficiálně ukončila válku mezi státy Dohody a Centrálními mocnostmi. Její součástí byl Pakt Společnosti národů, jehož cílem mimo jiné bylo předejít válce zřízením systému kolektivní bezpečnosti jako alternativy k mechanismu mocenské rovnováhy.[66] Pakt sice stanovil procedurální pravidla řešení sporů, výslovný zákaz použití síly však nestanovil. Přesto zřízení Společnosti národů představuje z hlediska úpravy použití síly v mezinárodních vztazích důležitý krok, vzhledem k tomu, že byla válka poprvé označena jako záležitost týkající se celé Společnosti národů, jakožto ochránce míru mezi národy.[67]

Prvním pokusem výslovně zakázat válku jako prostředek řešení mezinárodních sporů se stala Všeobecná smlouva o odmítnutí války, známá také jako Briand–Kelloggův pakt, či Pařížský pakt. V článku 1 stojí: „Vysoké smluvní strany slavnostně prohlašují jménem svých národů, že odsuzují válku jako prostředek k vyřešení mezinárodních neshod a zříkají se jí jako prostředku národní politiky ve svých vzájemných vztazích.“[68] Přes tento výslovný zákaz však pakt neupravuje procedurální postup v případě porušení daného zákazu a

[64] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.
[65] FAIX, Martin. *Law of armed conflict and use of force. Part one, Securing international peace and security: international law on the use of force.* 1st ed. Olomouc: Palacký University, 2013. 115 s. Textbooks. Law in English = Právo v angličtině. ISBN 978-80-244-3496-4.
[66] KOLÍN, Vilém. *A legitimate, legal and just war: towards a new paradigm of the lawful and justified use of force in international relations.* 1st English ed. Prague: Karolinum, 2012. 197 s. ISBN 978-80-246-2054-1.
[67] FAIX, Martin. *Law of armed conflict and use of force. Part one, Securing international peace and security: international law on the use of force*. 1st ed. Olomouc: Palacký University, 2013. 115 s. Textbooks. Law in English = Právo v angličtině. ISBN 978-80-244-3496-4.
[68] Mezinárodní úmluva Kellogův pakt č. 126/1929. [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: http://ftp.aspi.cz/opispdf/1929/046-1929.pdf

neumožňuje tak účinně postihnout stát, který článek 1 poruší. Dalším nedostatkem paktu, který byl zneužit například v případě Japonské invaze do Mandžuska je skutečnost, že zakazuje pouze „válku“. To mělo za následek použití síly ze strany Japonska bez tradičního aktu vyhlášení války. Navzdory tomu, že pakt je stále platný, jeho reálný efekt je diskutabilní. Svědčí o tom válečné konflikty vedené i ze strany jeho signatářů (Italská invaze v Habeši, zapojení cizích států do Španělské občanské války, sovětská invaze do Finska či napadení Polska Německem), a to i několik let po podpisu smlouvy. Přes tyto nedostatky však Briand–Kellogův pakt představuje důležitý posun a lze jej považovat za předchůdce současného právního rámce upravujícího použití ozbrojené síly, který je založen na Chartě OSN.[69]

2.2 Charta OSN

Charta OSN je mezinárodní smlouvou přijatou 26. června 1945 v San Franciscu, která dala vzniknout Organizaci spojených národů. Smlouva vstoupila v platnost 24. října 1945 poté, co byla ratifikována pěti původními členy Rady bezpečnosti (dále též „RB“ nebo „Rada“) – Čínou, USA, Francií, SSSR a Velkou Británií. Charta OSN je označována jako odpověď na zkušenosti z druhé světové války, stejně jako byl Pakt Společnosti národů reakcí na první světovou válku.[70]

2.2.1 Článek 2(4)

Jedním z hlavních cílů Charty OSN, stanovených v článku 1, je: „udržovat mezinárodní mír a bezpečnost a za tím účelem konat účinná kolektivní opatření, aby se předešlo a odstranilo ohrožení míru a byly potlačeny útočné činy nebo jiná porušení míru…“.[71] Toto prohlášení je dále rozvedeno v článku 2 (4): „Všichni členové se vystříhají ve svých mezinárodních stycích hrozby silou nebo použití síly jak proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu, tak jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným

[69] FAIX, Martin. *Law of armed conflict and use of force. Part one, Securing international peace and security: international law on the use of force.* 1st ed. Olomouc: Palacký University, 2013. 115 s. Textbooks. Law in English = Právo v angličtině. ISBN 978-80-244-3496-4.
[70] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.
[71] Charta OSN. [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf

s cíli Organizace spojených národů.“[72] Jak poukazuje Faix,[73] v textu tohoto článku již není použito slovo „válka“, což bylo jedním z nedostatků výše uvedeného Briand–Kellogova paktu. Namísto toho je použita obecnější formulace „použití síly“, která v sobě zahrnuje jakoukoliv formu ozbrojené síly, pokud směřuje proti územní suverenitě či politické nezávislosti jiného státu nebo není v souladu s cíli OSN.

Obecný zákaz hrozby silou a použití síly je přijímán jako součást mezinárodního obyčejového práva, což vyplývá mimo jiné z rozsudku Mezinárodního soudního dvora (dále též „MSD“) v případu Nikaragua: „Dalším potvrzením platnosti principu zákazu použití síly, jakožto mezinárodního obyčeje, vyjádřeného v článku 2, odstavec 4 Charty Organizace spojených národů je fakt, že je na něj často odkazováno v prohlášeních zastupitelů států nejen jako na princip mezinárodního obyčejového práva, ale také jako na princip základní a hlavní.“[74] Zákaz použití síly proti jinému státu je rovněž jedním z mála obecně platných pravidel, které mají status *jus cogens* a nelze se tedy od něj odchýlit.

Gray[75] uvádí, že zatímco ohledně podstaty principu zákazu použití síly, tak jak jej upravuje Charta, panuje mezi státy široký konsenzus, interpretace tohoto ustanovení se různí mezi zeměmi rozvinutými a zeměmi rozvojovými. Valné shromáždění přijalo rezoluce týkající se použití síly, které měly ustanovení Charty podrobněji rozpracovat (Rezoluce definující agresi,[76] Deklarace o přátelských vztazích[77] a Deklarace o nepoužití síly[78]). Často však byly tyto rezoluce záměrně nejednoznačné a shoda mezi státy, která vedla k přijetí rezolucí, upozadila nejednotnost, která panovala ohledně otázek jako je například rozsah práva na sebeobranu.[79]

---

[72] Ibid.

[73] FAIX, Martin. *Law of armed conflict and use of force. Part one, Securing international peace and security: international law on the use of force.* 1st ed. Olomouc: Palacký University, 2013. 115 s. Textbooks. Law in English = Právo v angličtině. ISBN 978-80-244-3496-4.

[74] Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). Bod č. 190. [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf

[75] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.

[76] Definition of Aggression, United Nations General Assembly Resolution 3314 (XXIX). [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: http://hrlibrary.umn.edu/instree/GAres3314.html

[77] Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with Charter of the United Nations, General Assembly Resolution 2625 (XXV). [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/25A1C8E35B23161C852570C4006E50AB

[78] Declaration on the Enhancement of the Effectiveness of the Principle of Refraining from the Threat or Use of Force in International Relations, United Nations General Assembly Resolution 42/22. [online]. [cit. 2019-02-06] Dostupné z: https://www.un.org/documents/ga/res/42/a42r022.htm

[79] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.

Důležitost případu Nikaragua spočívá také v interpretaci pojmu „síla“ ze strany MSD. Ten kategorizoval aktivity ze strany USA, které různými způsoby podporovaly povstalecké jednotky *contras*, jejichž cílem bylo svržení nikaragujské vlády. Soud konstatoval, že USA jasně porušily podporou povstalců, a to jejich výcvikem a vyzbrojením, zákaz hrozby silou nebo použití síly, který je upřesněn v rezoluci Valného shromáždění č. 2625.[80] Zdůraznil však, že všechny druhy podpory, v tomto případě poskytování finančních prostředků ze strany USA, nelze pod použití síly zahrnout, ačkoliv se bezpochyby jedná o akt vměšování se do vnitřních záležitostí Nikaragui.[81]

Ze znění odstavce 4 článku 2 vyplývá, že zákaz použití síly směřuje vůči členům OSN, tedy státům. OSN podle odstavce 6 stejného článku dále zajistí, „aby státy, které nejsou jejími členy, jednaly podle těchto zásad, pokud to bude nutné k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti.“[82] Charta se tedy jasně zaměřuje pouze na konflikty mezistátní, přestože tvořily menšinu všech konfliktů od konce druhé světové války, jak je patrné z následujícího grafu.[83]

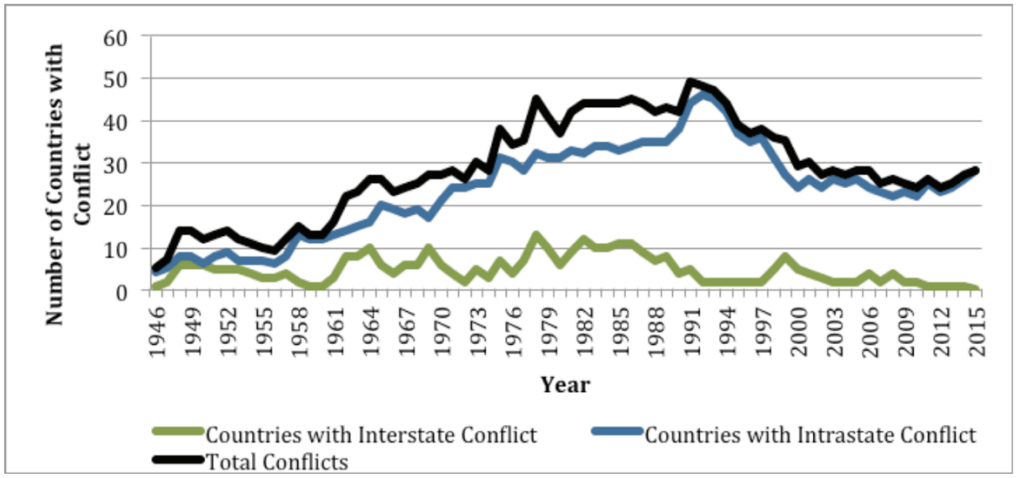

[80] Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). Bod č. 228. [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf

[81] Ibid.

[82] Charta OSN. [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf

[83] SZAYNA, Thomas S., O`MAHONY, Angela, KAVANAGH, Jennifer, WATTS, Stephen, FREDERICK, Bryan, NORLEN, Tova, C. a VOORHIES, Phoenix. *Conflict Trends and Conflict Drivers: An Empirical Assessment of Historical Conflict Patterns and Future Conflict Projections*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2017. ISBN: 978-0-8330-9055-3. [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR1000/RR1063/RAND_RR1063.pdf

Podle Bílkové[84] nestátní aktéři, kteří použijí sílu proti svému vlastnímu nebo cizímu státu, článek 2(4) neporuší. Stejně tak ale nejsou nestátní aktéři tímto článkem chráněni proti použití síly ze strany jiných aktérů. Chráněn je pouze stát, na jehož území nestátní aktéři operují. Bílková[85] dodává, že tato interpretace je místy zpochybňována těmi, kteří tvrdí, že by nestátní aktéři měli být zahrnuti do této úpravy *ius ad bellum*, avšak do jaké míry a za jakých podmínek by se tak mělo stát, zůstává předmětem kontroverzí. Otázka použití síly proti nestátním aktérům tedy nemá v mezinárodním právu jasné řešení, což přispívá k různým interpretacím článku 2(4) a výjimek ze zákazu použití síly.

Mezi nejčastěji debatovanou výjimku patří zejména právo na sebeobranu, které vyplývá z článku 51 Charty. Výjimkou, rovněž plynoucí přímo z Charty, jsou opatření Rady bezpečnosti upravené v kapitole VII. Další výjimkou, které bude v této části věnována pozornost, je intervence na základě pozvání či žádosti.[86]

2.2.2 Sebeobrana

Právo státu na sebeobranu je jednou ze dvou výjimek ze zákazu použití síly vyplývajících přímo z Charty OSN, a to konkrétně z článku 51. Ten stanoví: *"Žádné ustanovení této Charty neomezuje, v případě ozbrojeného útoku na některého člena Organizace spojených národů, přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu, dokud Rada bezpečnosti neučiní opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Opatření učiněná členy při výkonu tohoto práva sebeobrany oznámí se ihned Radě bezpečnosti; nedotýkají se nikterak pravomoci a odpovědnosti Rady bezpečnosti, pokud jde o to, aby kdykoli podle této Charty podnikla takovou akci, jakou považuje za nutnou k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti."*

Ještě před tím, něž bylo toto právo smluvně upraveno, byla sebeobrana součástí tradičního mezinárodního práva a „svou úlohu hrála…v přirozenoprávním učení o spravedlivých a nespravedlivých válkách, jímž byla obranná válka považována za válku spravedlivou (*bellum iustum*)".[87] Právo na sebeobranu ve smyslu mezinárodního

[84] BÍLKOVÁ, Veronika. The Use of Force Against the Islamic State (Jus Ad Bellum Aspects). *Czech Yearbook of public & private international law = Česká ročenka mezinárodního práva veřejného a soukromého*. Vol. 8. Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2017. 648 stran. s. 235-258. ISBN 978-80-87488-29-4
[85] Ibid.
[86] Intervention by invitation or request
[87] MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6., upr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2014, s. 338. ISBN 978-80-7239-318-3.

obyčejového práva tedy existovalo již před Chartou OSN. V tomto smyslu Duffy[88] vysvětluje označení sebeobrany v Chartě za „*přirozené právo*“ a uvádí, že záměrem Článku 51 je právě upravit již existující obyčejové právo. MSD však ve věci Nicaragua k tomuto stanovil, že obyčejové právo stojí vedle smluvní úpravy, tyto prameny se plně nepřekrývají a jejich obsah nemusí být stejný.[89]

Jak mezi státy, tak mezi odborníky na mezinárodní právo proto panují v interpretaci článku 51 rozdíly.[90] Na jedné straně stojí názory ve prospěch širšího výkladu tohoto práva, založené na obyčejovém pojetí práva na sebeobranu. Zastánci této interpretace tvrdí, že právě spojení „*přirozené právo*“ potvrzuje charakter obyčeje a že sebeobrana v pojetí obyčejového práva je širší, než jak ji omezuje článek 51, a zahrnují do ní proto i ochranu státních příslušníků v zahraničí a preemptivní obranu.[91] Ochranou státních příslušníků v zahraničí argumentoval například Izrael v roce 1976, kdy vyslal ozbrojené komando na letiště v ugandském Entebbe, které mělo osvobodit izraelské rukojmí, držené palestinskými teroristy.[92] Tato výjimka je prosazována zejména rozvinutými státy jako jsou Spojené státy americké, Velká Británie, či zmíněný Izrael, zatímco rozvojové státy jsou naopak vůči této výjimce skeptické.[93] Nedávným případem, kdy byla tato výjimka uplatněna za účelem ospravedlnění použití síly, je Ruská invaze do Gruzie v roce 2008.[94]

Co se týče zastánců užší interpretace práva na sebeobranu, ti prosazují názor, že širším výkladem tohoto práva, než jak je upraveno v Chartě, by ztratil článek 51 smysl.[95] Poukazují na to, že článek 51 se týká sebeobrany výlučně proti ozbrojenému útoku, a proto by bylo zvláštní rozšiřovat právo na sebeobranu mimo toto omezení. Dále zastánci tohoto pojetí popírají, že by rozsah práva na sebeobranu, vyplývající z obyčejového práva v roce 1945 byl takto široký.[96]

---

[88] DUFFY, Helen. *The 'war on terror' and the framework of international law.* Second edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2015. ISBN 978-1-107-60172-7.
[89] Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). Bod č. 176. [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf
[90] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.
[91] Ibid.
[92] GORDON, David J. Use of force for the protection of nationals abroad: The Entebbe Incident. *Case Western Reserve Journal of International Law*. [online]. 1977, Vol. 9, Issue 1, p. 117-134. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2178&context=jil
[93] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.
[94] Ibid.
[95] Ibid.
[96] Ibid.

Ačkoliv panují rozdílné názory na rozsah práva na sebeobranu, existence podmínek uplatnění tohoto práva, spočívajících v nutnosti a přiměřenosti sebeobrany, kontroverzní není. Tyto podmínky byly poprvé zformulovány v roce 1837 v diplomatické korespondenci mezi ministrem zahraničních věcí Spojených států amerických Danielem Websterem a britským lordem Ashburtonem v návaznosti na incident s lodí *Caroline.* Ta byla na americkém území zničena Brity, kteří na ni pronásledovali kanadské povstalce, v té době bojující proti Britům. Britská strana tvrdila, že se jednalo o akt sebeobrany.[97] V následujícím dopise Webster uvedl tyto podmínky, které poté obě sporné strany uznaly.[98] Uvedené podmínky se již staly součástí mezinárodního obyčejového práva, což potvrdil i MSD nejen ve věci Nikaragua, když konstatoval, že Charta podmínky nutnosti a přiměřenosti neobsahuje na rozdíl od obyčejového práva, kde jsou tyto podmínky dobře zavedené,[99] ale také ve věcech Legality hrozby nebo použití nukleárních zbraní[100], Ropné plošiny[101], či Ozbrojené činnosti na území Konga.[102] Tato shoda panující mezi státy nad tím, že sebeobrana musí být přiměřená a nutná, umožňuje odmítnout mnohé pokusy o uplatnění práva na sebeobranu bez toho, aniž by bylo potřeba zkoumat kontroverznější výjimky, jakými jsou například preemptivní sebeobrana, ochrana státních příslušníků v zahraničí, či sebeobrana proti terorismu.[103]

Další problematickou částí článku 51 je spojení „ozbrojený útok“. Charta nedefinuje ani ozbrojený útok, ani původce tohoto útoku a doposud neexistuje všeobecně přijímaná definice tohoto pojmu. Přestože tvoří sebeobrana výjimku z kogentního zákazu použití síly, ne každé porušení článku 2(4) opravňuje stát k uplatnění práva na sebeobranu, a to nejméně z dvou důvodů.[104] Zaprvé v sobě článek 2(4) obsahuje nejen zákaz použití síly, ale i zákaz

---

[97] MILLER, Hunter. British-American Diplomacy The Caroline Case. [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: http://avalon.law.yale.edu/19th_century/br-1842d.asp

[98] MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6., upr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2014, 499 s. ISBN 978-80-7239-318-3.

[99] Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). Bod č. 194. [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf

[100] Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons. Bod č. 41. [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/95/095-19960708-ADV-01-00-EN.pdf

[101] Case Concerning Oil Platforms (Islamic Republic of Iran v. United States of America). Bod č. 76. [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/90/090-20031106-JUD-01-00-EN.pdf

[102] Case Concerning Armed Activitios on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda). Bod č. 148. [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/116/116-20051219-JUD-01-00-EN.pdf

[103] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.

[104] FAIX, Martin. *Law of armed conflict and use of force. Part one, Securing international peace and security: international law on the use of force.* 1st ed. Olomouc: Palacký University, 2013. 115 s. Textbooks. Law in English = Právo v angličtině. ISBN 978-80-244-3496-4.

hrozby silou, jež nelze pod pojem „ozbrojený útok“ zahrnout. Zadruhé tento pojem nelze použít pro hraniční incidenty a konflikty nízké intenzity[105], přestože je lze jistě považovat za narušení státní suverenity. Pojem „ozbrojený útok“ v článku 51 je tedy značně formálně i obsahově užší než „hrozba silou a použití síly“ z článku 2(4).[106] To znamená, že stát, který je cílem protiprávní hrozby silou nebo použití síly ze strany jiného státu, musí strpět toto porušení článku 2(4) do té doby, dokud použitá síla nedosáhne intenzity ozbrojeného útoku.[107] Jinými slovy stát, který je terčem útoku, může uplatnit právo na sebeobranu a legálně použít sílu proti agresorovi jen tehdy, pokud se agresorem použitá síla stane ozbrojeným útokem.[108]

Ačkoliv neexistuje přesná definice ozbrojeného útoku, MSD ve věci Nikaragua vyjádřil názor, že „již existuje obecná shoda nad povahou aktů, které za ozbrojené útoky považovat lze.“[109] Uvádí, že ozbrojeným útokem není jen zahraniční akce pravidelné armády, ale také „vyslání ozbrojených skupin, nepravidelné armády či žoldáků státem, či jeho jménem proti státu jinému, kteří vykonají akty ozbrojené síly takové intenzity, že je lze již považovat za ozbrojený útok pravidelné armády nebo podstatná účast státu na takových činech“[110] a používá pro svou interpretaci ozbrojeného útoku rezoluci RB č. 3314 definující agresi. Ta poskytuje v článku 3 demonstrativní výčet aktů, které jsou považovány za agresi.[111] Podle článku 4 však není tento výčet taxativní a ponechává Radě bezpečnosti pravomoc uznat i jiné akty jako akty agrese.[112]

Další otázkou v souvislosti s ozbrojeným útokem je, zdali pouze stát může být tím, kdo ozbrojený útok iniciuje. Charta sice tohle omezení neuvádí, avšak je potřeba mít na paměti, že mezinárodní pravidla *ius ad bellum*, včetně práva na sebeobranu se vyvíjela na předpokladu, že spory vzniknou mezi státy nebo mezi těmi, kdo jejich jménem jednají.[113] Spoléhat proto na to, že iniciátor ozbrojeného útoku v Chartě není specifikován, a bez

---

[105] Ibid.
[106] MOSLER, Hermann a Bruno SIMMA. *The Charter of the United Nations: a commentary*. Vol. II. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2002. ISBN 0-19-925376-5.
[107] Ibid.
[108] Ibid.
[109] Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). Bod č. 195. [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf
[110] Ibid.
[111] Definition of Aggression, United Nations General Assembly Resolution 3314 (XXIX). [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: http://hrlibrary.umn.edu/instree/GAres3314.html
[112] Ibid.
[113] DUFFY, Helen. *The 'war on terror' and the framework of international law.* Second edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2015. ISBN 978-1-107-60172-7.

dalšího tak ospravedlnit sebeobranu proti nestátnímu aktérovi by bylo nesprávné.[114] Zásadním okamžikem pro tuto problematiku se stal teroristický útok na Světové obchodní centrum a Pentagon z 11. září 2001 skupinou Al-Káida. Dopady tohoto útoku na institut sebeobrany a použitelnost sebeobrany proti nestátním aktérům budou podrobněji zkoumány v další části této práce.

Článek 51 dále stanoví, že sebeobrana může mít charakter individuální nebo kolektivní. Zvláštní ustanovení o kolektivní sebeobraně se obecně považuje za krok vstříc iniciativě latinskoamerických států udržet si regionální autonomii.[115] Přidání pojmu kolektivní obrana bylo diplomatickým krokem směřujícím k vyřešení tzv. Latinsko-Americké krize v San Franciscu při jednání o návrzích Charty OSN. Jednalo se o odpověď na obavy latinskoamerických států ohledně platnosti některých obranných smluv v kombinaci s kompetencemi budoucí Rady bezpečnosti.[116] Právo na kolektivní sebeobranu rovněž utvořilo základ pro Severoatlantickou smlouvu, Varšavskou smlouvu a mnoho dalších regionálních úmluv, které stanovily, že útok na jednoho člena je útokem na všechny členy a zakládá právo na kolektivní odpověď.[117] Podmínky výkonu kolektivní sebeobrany stanovil MSD ve Věci Nikaragua. Zaprvé musí napadený stát deklarovat, že byl napaden a zadruhé musí tento stát o vojenskou pomoc požádat.[118]

Právo na sebeobranu je dále omezeno povinností ihned oznámit jeho výkon Radě bezpečnosti a ukončit jeho výkon, jakmile Rada učiní opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Malenovský uvádí, že „od chvíle, kdy tato opatření Rada bezpečnosti učiní, je výkon práva na sebeobranu podřízen její rozhodovací a koordinační pravomoci založené kapitolou VII Charty. („Akce při ohrožení míru, porušení míru a činech útočných“). Znění čl. 51 Charty svědčí o tom, že rozhodným okamžikem, kdy byla opatření Radou učiněna, není moment rozhodnutí o nich, ale jejich účinného prosazení se v praxi.“[119] Akce podle kapitoly VII Charty budou předmětem následující podkapitoly.

---

[114] Ibid.
[115] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.
[116] KUNZ, Josef L. Individual and Collective Self-Defense in Article 51 of the Charter of the United Nations. *American Journal of International Law*. [online]. 1947, vol. 41, no. 4, pp. 872–879. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: doi:10.2307/2193095
[117] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.
[118] Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). Bod č. 199. [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf
[119] MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6., upr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2014, 499 s. ISBN 978-80-7239-318-3. s. 344.

2.2.3 Kolektivní akce OSN podle hlavy VII

Vedle sebeobrany podle článku 51 vyplývá přímo z Charty již jen jedna výjimka ze zákazu použití síly a tou jsou vojenské akce schválené Radou bezpečnosti vycházející z hlavy VII Charty – Akce při ohrožení míru, porušení míru a činech útočných (čl. 39 – 51). Podle článku 39 „*Rada bezpečnosti určí, zda došlo k ohrožení míru, porušení míru nebo útočnému činu, a doporučí nebo rozhodne, jaká opatření budou učiněna podle článku 41 a 42, aby byl udržen nebo obnoven mezinárodní mír a bezpečnost.*"

V první řadě tedy musí Rada bezpečnosti určit, zda došlo k ohrožení míru, porušení míru nebo útočnému činu. Termín „ohrožení míru" vykládá Rada bezpečnosti velmi široce a zahrnuje pod něj i záležitosti, které by v době vzniku Charty byly považovány za vnitřní záležitosti státu.[120] Příkladem budiž svržení demokraticky zvolené vlády na Haiti[121], či odmítnutí Libye vydat podezřelé z teroristického bombového útoku na let Pan Am 103.[122] Porušení míru konstatovala Rada bezpečnosti pouze v případu konfliktu mezi Íránem a Irákem, probíhajícím v letech 1980–1988 a v odpovědi na Iráckou invazi do Kuvajtu v roce 1990.[123] Akty označené jako útočné činy jsou stejně neobvyklé jako porušení míru a Rada bezpečnosti takto rezolucemi odsoudila Jihoafrickou republiku a Izrael za útoky na sousední státy.[124]

Rada bezpečnosti má následně k dispozici dvě skupiny donucovacích prostředků. Podle článku 41 Charty může použít opatření nezahrnující užití ozbrojené síly, které mohou zahrnovat „*úplné nebo částečné přerušení hospodářských styků, spojů železničních, námořních, leteckých, poštovních, telegrafních, rádiových a jiných, jakož i přerušení styků diplomatických*". K těm může vyzvat členy OSN, aby taková opatření provedli.[125] Pokud by tato opatření nedostačovala nebo se ukázala nedostatečnými k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, může Rada bezpečnosti podle článku 42 podniknout letecké, námořní nebo pozemní akce, které mohou zahrnovat „*demonstrace, blokádu a jiné*

---

[120] DUFFY, Helen. *The 'war on terror' and the framework of international law.* Second edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2015. ISBN 978-1-107-60172-7.
[121] Resolution 841 (1993). Adopted by the Security Council at its 3238th meeting on 16 June 1993. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/841
[122] Resolution 748 (1992) of 31 March 1992. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/748
[123] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.
[124] Ibid.
[125] Charta OSN. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf

operace leteckými, námořními nebo pozemními silami členů Organizace spojených národů“.[126]

Původním záměrem Charty bylo, aby kontrola nad použitím síly ležela v rukou Rady bezpečnosti, která by měla k dispozici stálou armádu, prostřednictvím které by Rada zajišťovala mezinárodní mír a bezpečnost.[127] Členské státy se podle článku 43 Charty zavazují k tomu, že na výzvu Rady bezpečnosti a podle zvláštní dohody nebo dohod dají k dispozici mimo jiné ozbrojené síly.[128] V praxi však státy tyto dohody neuzavřely a stálá armáda vytvořena nebyla. Ačkoliv lze zčásti tento neúspěch odůvodnit mocenskými boji studené války, i dnes zůstávají státy neochotné předat kontrolu nad vojenskými jednotkami za účelem donucovacích akcí.[129] Rada bezpečnosti namísto toho *ad hoc* uděluje mandát jednotlivým státům a skupinám států při konkrétních operacích.

Rada bezpečnosti se k Islámskému státu a terorismu obecně vyjádřila v mnoha rezolucích. Vyzývá mimo jiné k zastavení financování teroristických skupin, učinění preventivních opatření před teroristickými útoky či jednotlivé teroristické útoky nebo obecně terorismus ve všech jeho formách a projevech odsuzuje.[130] Když v roce 1990 napadl Irák Kuvajt, Rada bezpečnosti přijala rezoluci 678, ve které podle kapitoly VII vyzvala členské státy k použití „všech nezbytných prostředků“[131] k zajištění ústupu iráckých jednotek a obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti v této oblasti.[132] Podle Grayové je z debat Rady bezpečnosti jasné, že právě toto spojení „všechny nezbytné prostředky“ odkazuje k použití síly.[133]

Rada bezpečnosti sice v rezoluci 2249[134] podobně vyzývá členské státy k tomu, aby proti Islámskému státu učinily v souladu s mezinárodním právem „všechna nezbytná

---

[126] Ibid.
[127] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.
[128] Charta OSN. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf
[129] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.
[130] Resolution 2170 (2014). Adopted by the Security Council at its 7242nd meeting, on 15 August 2014. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/doc/2170
[131] All necessary means
[132] Resolution 678 (1990) of 29 November 1990. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/678
[133] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.
[134] Resolution 2249 (2015). Adopted by the Security Council at its 7565th meeting, on 20 November 2015. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2249.pdf

opatření“,[135] o schválení použití síly se však nejedná.[136] Rozhodující je, zdali Rada bezpečnosti rezoluci přijme podle kapitoly VII a v rezoluci o konkrétní akci *rozhodne* (decide), či ji *schválí* (authorize).[137] V tomto případě však Rada bezpečnosti k těmto akcím pouze *vyzývá* (calls upon).[138] Ačkoliv tento rozdíl ve formulaci značí, že Rada bezpečnosti uvažuje, a možná by i uvítala použití síly státy, neschvaluje jej.[139] Výzva ke všem nezbytným opatřením „v souladu s mezinárodním právem, zejména s Chartou OSN“ tento nedostatek schválení dále ujasňuje a naznačuje, že přijatá opatření musí být v souladu s mezinárodním právem, včetně pravidel *ius ad bellum* vycházejících z Charty, a proto je potřeba na tuto rezoluci nahlížet pouze jako na rezoluci podporující státy v tom, aby učinily jen to, co jim již umožňují ostatní pravidla mezinárodního práva.[140] Vzhledem k tomu, že Rada bezpečnosti žádnou rezolucí neschválila použití síly proti Islámskému státu, nebude této výjimce ze zákazu použití síly již v aplikační části práce věnována pozornost.

2.3 Intervence na pozvání či se souhlasem vlády

Přestože není výslovně stanovena v Chartě OSN, intervence na pozvání či se souhlasem vlády se stala další legální výjimkou z kogentního zákazu použití síly.[141] Ačkoliv Deklarace o přátelských vztazích jasně stanovuje, že „žádný stát nesmí organizovat, podněcovat, financovat, vyvolávat nebo trpět podvratnou, teroristickou nebo ozbrojenou činnost, která je namířena k násilnému svržení vlády jiného státu, ani jí napomáhat, a nesmí se ani vměšovat do občanské války v jiném státě“,[142] v Deklaraci definující agresi v čl. 3e stojí, že za útočný čin se považuje „použití ozbrojených sil jednoho státu, které se nacházejí na území druhého státu na základě dohody s přijímajícím státem, v rozporu s podmínkami stanovenými v dohodě nebo prodloužení jejich přítomnosti na takovém území po skončení

[135] All necessary measures
[136] MOYNIHAN, Harriet. *Assessing the Legal Basis for UK Military Action in Syria.* [online] [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://www.chathamhouse.org/expert/comment/assessing-legal-basis-uk-military-action-syria#
[137] AKANDE, Dapo a MILANOVIC, Marko. *The constructive Ambiguity of the Security Council's Resolution* [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://www.ejiltalk.org/the-constructive-ambiguity-of-the-security-councils-isis-resolution/
[138] Ibid.
[139] Ibid.
[140] Ibid.
[141] FOX, Gregory H. Intervention by Invitation. In: WELLER, M., Alexia SOLOMOU a Jake William RYLATT. *The Oxford handbook of the use of force in international law*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Oxford handbooks. ISBN 978-0-19-967304-9.
[142] Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with Charter of the United Nations, General Assembly Resolution 2625 (XXV). [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/25A1C8E35B23161C852570C4006E50AB

platnosti dohody".[143] Z výše uvedeného vyplývá, že zatímco podpora povstalců ze strany jiného státu v jejich úmyslu svrhnout vládu je zakázána, podpora vlády jiným státem na základě dohody zakázaná není.

Toto pravidlo podpořila i Komise OSN pro mezinárodní právo v roce 2001 v článku 20 Návrhů článků o odpovědnosti států, podle kterého "platný souhlas státu se spácháním daného aktu jiným státem vylučuje protiprávnost tohoto aktu ve vztahu ke státu, který souhlas udělil, pokud tento akt zůstane v mezích daného souhlasu".[144] Této problematice se věnoval také MSD ve věci Nikaragua a ve věci Ozbrojených aktivit na území Konga. Ve věci Nikaragua soud shledal, že žádné obecné právo intervenovat na podporu opozice v jiném státě neexistuje a takový akt porušuje obyčejový princip nevměšování se a pokud v sobě zahrnuje přímé nebo nepřímé použití síly, porušuje také princip zákazu použití síly v mezinárodních vztazích.[145] Soud dále dodává, že lze těžko předpovídat, co by z principu nevměšování se zbylo, pokud by intervence, která je přípustná v případě žádosti ze strany vlády, byla také přípustná na žádost opozice.[146] Ve stejném duchu se k této problematice vyjádřil MSD ve věci ozbrojených aktivit na území Konga, kdy již intervenci na pozvání či se souhlasem vlády jako takovou nerozebírá, rovnou ji aplikuje a pouze zkoumá, zda Kongo souhlasilo s přítomností ugandských ozbrojených sil, případně kdy tento souhlas Kongo odvolalo.[147]

Sýrie i Irák sice využili této možnosti při boji s Islámským státem, avšak konkrétně americká intervence v Sýrii, jež je předmětem této práce, neproběhla na pozvání syrské vlády, ale na základě údajného výkonu sebeobrany. Cílem této práce je zaměřit se právě na možný výkon sebeobrany ze strany USA, a proto již nebude v aplikační části věnována intervenci na pozvání či se souhlasem pozornost.

---

[143] Definition of Aggression, United Nations General Assembly Resolution 3314 (XXIX). [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://hrlibrary.umn.edu/instree/GAres3314.html

[144] Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries. [online]. [cit. 2019-03-10]. s. 72. Dostupné z: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf

[145] Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). Bod č. 209. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf

[146] Ibid. Bod č. 246.

[147] Case Concerning Armed Activitios on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda). Bod č. 42. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/116/116-20051219-JUD-01-00-EN.pdf

2.4 Humanitární intervence

Další často diskutovanou možnou výjimkou ze zákazu použití síly je humanitární intervence. Tu lze chápat jako hrozbu silou nebo použití síly proti jinému státu, jenž je motivována humanitárními důvody nebo přesněji jako hrozbu silou nebo použití síly s cílem chránit obyvatele jiného státu před závažným a systematickým porušováním lidských práv, pokud tento stát není schopen nebo ochoten těmto svým obyvatelům tuto ochranu poskytnout.[148] Humanitární intervence jako výjimka ze zákazu použití síly podle článku 2(4) Charty je kontroverzním tématem, o čemž svědčí také zásadní neshody mezi státy Severoatlantické aliance na straně jedné a Čínou, Ruskem a Hnutím nezúčastněných zemí na straně druhé týkající se intervence Severoatlantické aliance v Kosovu v roce 1999.[149] Ani jeden ze států bojujících proti Islámskému státu se nesnažil o uplatnění humanitární intervence jako důvodu pro použití síly vůči IS, a proto nebude humanitární intervence dále analyzována v další části této práce.

[148] FAIX, Martin. *Law of armed conflict and use of force. Part one, Securing international peace and security: international law on the use of force*. 1st ed. Olomouc: Palacký University, 2013. 115 s. Textbooks. Law in English

[149] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.

3 Analýza použití síly proti Islámského státu

Cílem této části je analyzovat americké použití síly proti Islámskému státu na území Sýrie a porovnat jej s výjimkami ze zákazu použití síly podle mezinárodního práva představenými v předchozí kapitole.

3.1 Faktické shrnutí

Zahraniční vojenská intervence proti IS v Iráku začala v srpnu 2014. Poté co jednotky IS dobyly Mosul a další města v severním Iráku, tamní obyvatelé začali oblast opouštět a uprchli do pohoří Sindžár. Prezident Obama následně rozhodl o poskytnutí humanitární pomoci v podobě pitné vody a jídla a letadla USA tyto zásoby dopravily uprchlíkům uvězněným v horách. Den po humanitární pomoci zahájila letadla USA letecké útoky na pozice IS.[150] V září 2014 USA podnikly bez souhlasu syrské vlády společně s Bahrajnem, Jordánském, Katarem, Saúdskou Arábií a Spojenými arabskými emiráty letecké útoky na pozice IS v Sýrii.[151]

V říjnu 2014 vznikla skupina Combined Joint Task Force v čele s USA a je zahájena operace Bytostné odhodlání, jejímž cílem je porazit Islámský stát na území Iráku a Sýrie a zvýšit stabilitu tohoto regionu.[152] Mezi členy této skupiny, kteří podnikali letecké útoky na pozice IS v Iráku, jsou USA, Austrálie, Kanada, Belgie, Dánsko, Francie, Jordánsko, Nizozemsko a Velká Británie.[153] Do boje proti IS se zapojily i jiné státy této koalice, jejich pomoc však spočívala zejména ve výcviku vojáků, dodávkách zbraní, či jiném druhu pomoci, a nelze ji proto kvalifikovat jako použití síly podle článku 2(4) Charty OSN. Vojenské akce americké koalice v Iráku byly vedeny na základě žádosti irácké vlády. Syrská vláda americkou koalici o intervenci na svém území nepožádala a ani Rada bezpečnosti OSN tyto akce neschválila.

V září 2015 zakládá Rusko, Irák, Írán a Sýrie společné informační centrum v Bagdádu za účelem koordinace operací proti IS. Hlavním cílem centra je „sběr, zpracování

[150] CARTER, Chelsea J., COHEN, Tom a STARR, Barbara. U.S. jet fighters, drones strike ISIS fighters, convoys in Iraq. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://edition.cnn.com/2014/08/08/world/iraq-options/index.html

[151] GRIFFIN, Jennifer, FISHEL, Justin, HENRY, Ed a PERGRAM, Ed. US, Arab allies launch first wave of strikes in Syria. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.foxnews.com/politics/us-arab-allies-launch-first-wave-of-strikes-in-syria

[152] Operation Inherent resolve. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.inherentresolve.mil/About-CJTF-OIR/

[153] Number of airstrikes by ally in Iraq. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://airwars.org/data/

a analýza informací o situaci na Blízkém východě, zejména pro boj proti IS.[154] Na začátku října začínají ruské letecké útoky na Islámský stát na území Sýrie.[155] Rusko prezentuje tuto intervenci jako protiteroristické akce s cílem chránit náboženské menšiny a sekulární vládu.[156] Ruský ministr Lavrov prohlásil, že cílem této operace je zaměřit se na IS a jiné teroristické organizace, a to na pozvání legitimní syrské vlády.[157]

3.2 Zdůvodnění americké intervence v Sýrii

Ve svém dopise generálnímu tajemníkovi OSN z 23. září 2014 se snaží ospravedlnit stálá zástupkyně USA v OSN Samantha J. Power americkou intervenci v Sýrii takto: „…*Irák jasně vyjádřil, že čelí závažné hrozbě pokračujících útoků ze strany IS vycházejících z bezpečných útočišť v Sýrii. Tato útočiště využívá IS k výcviku, plánování, financování a provádění útoku za iráckými hranicemi a proti iráckému lidu. Z těchto důvodů požádala irácká vláda Spojené státy o to, aby vedly mezinárodní snahy v podobě útoků na stanoviště a vojenské pevnosti IS za účelem ukončení pokračujících útoků na Irák, ochrany iráckých občanů a dále o to, aby vyzbrojily irácké síly a umožnily jim tak znovu nabýt kontrolu nad iráckými hranicemi.*

IS a jiné teroristické skupiny v Sýrii jsou hrozbou nejen pro Irák, ale také pro mnoho dalších zemí, včetně Spojených států a jejich partnerů v tomto regionu i jinde. Státy musí mít možnost bránit se v souladu s přirozeným právem na individuální a kolektivní sebeobranu, tak jak je upravena v článku 51 Charty OSN, v případě jako je tento, kdy vláda státu, kde se hrozba nachází není ochotná nebo schopná zabránit využití státního území pro takovéto útoky. Syrský režim ukázal, že sám nemůže a ani nebude efektivně čelit těmto útočištím. Vzhledem k tomu započaly Spojené státy s nezbytnými a přiměřenými vojenskými akcemi v Sýrii za účelem eliminace současné hrozby ze strany IS vůči Iráku, ochranou iráckých občanů před dalšími útoky a umožněním iráckým silám znovu nabýt kontrolu nad iráckými hranicemi…“[158]

---

[154] Russia, Iran, Iraq & Syria setting up „joint information center“ to coordinate anti-ISIS operations“. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.rt.com/news/316592-russia-syria-islamic-state/

[155] WESTALL, Sylvia. Russia jets strike Islamic State in northern Syria: al-Mayadeen TV. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-raqqa-idUSKCN0RV4UV20151001

[156] MILLS, Claire. ISIS/Daesh: the military response in Iraq and Syria. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN06995

[157] Ibid.

[158] Letter dated 23 September 2014 from the Permanent Representative of the United States of America to the United Nations addressed to the Secretary-General. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7b65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7d/s_2014_695.pdf

Spojené státy v této zprávě poukazují, že Irák již v předchozích dopisech OSN deklaroval, že je předmětem útoku ze strany IS a rovněž požádal Spojené státy o pomoc, čímž naplnil podmínky pro uskutečnění kolektivní sebeobrany, které stanovil MSD ve věci Nikaragua. Dále Spojené státy argumentují právem na individuální a kolektivní sebeobranu, pokud vláda Sýrie není ochotná nebo schopná (unwilling or unable) zabránit využití syrského území Islámským státem.

Legalita práva USA na sebeobranu proti IS bude předmětem následujících kapitol. Zkoumána bude možnost použití sebeobrany proti nestátnímu aktérovi s ohledem na judikaturu MSD a vývoj této problematiky v posledních desetiletích, dále možnost nestátního aktéra učinit ozbrojený útok jako předpoklad uplatnění sebeobrany, nezbytnost a přiměřenost útoku ze strany USA a konečně doktrína „unwilling or unable".

3.3 Kolektivní sebeobrana

Prvním z důvodů, kterým USA legitimuje svou intervenci v Sýrii je kolektivní sebeobrana. Jak je uvedeno v předchozí části, předpokladem pro legalitu kolektivní sebeobrany je stejně jako v případě individuální sebeobrany ozbrojený útok podle článku 51 Charty, který by napadený Irák opravňoval k individuální sebeobraně, dále deklarace napadeného státu, že byl napaden a konečně žádost napadeného státu o vojenskou pomoc směřovaná vůči jiným státům. Z dopisů Iráku a USA adresovaných OSN vyplývá, že Irák již deklaroval napadení a požádal USA o vojenskou pomoc. Možnost uplatnění individuální sebeobrany ze strany Iráku proti IS – nestátnímu aktérovi nacházejícímu se na území jiného suverénního státu – však již samozřejmou není. Jak již bylo řečeno, článek 51 Charty OSN sice nestanoví původce ozbrojeného útoku, proti němuž by mohlo být právo na sebeobranu uplatněno, avšak spoléhat na to, že původce není v Chartě OSN specifikován a bez dalšího tak ospravedlnit sebeobranu proti nestátnímu aktérovi by bylo nesprávné, a to z toho důvodu, že v době přijetí Charty OSN bylo mezinárodní právo orientováno primárně na mezistátní vztahy.[159] Pro zodpovězení otázky, zdali je americký útok ospravedlňovaný argumentem kolektivní sebeobrany v Sýrii legální, je tedy nutno nejprve posoudit možnou legalitu Iráckého útoku na území Sýrie.

[159] DUFFY, Helen. *The 'war on terror' and the framework of international law.* Second edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2015. ISBN 978-1-107-60172-7.

3.3.1 Judikatura MSD

Mezinárodní soudní dvůr se této problematice věnoval v několika rozhodnutích. V případě Nikaragua vyjádřil názor, že ozbrojeným útokem je také „*vyslání ozbrojených skupin, nepravidelné armády či žoldáků státem, či jeho jménem proti státu jinému, kteří vykonají akty ozbrojené síly takové intenzity, že je lze již považovat za ozbrojený útok pravidelné armády nebo podstatná účast státu na takovýchto činech*“.[160] Aby se tedy jednalo o ozbrojený útok, nemusí být veden pouze stálou armádou státu, ale i jiným subjektem, jehož akce jsou státu přičitatelné. Stát, který tento subjekt proti jinému státu užije, se dopustí ozbrojeného útoku a napadený stát má právo na sebeobranu. Soud však řešil právo na sebeobranu pouze v případě, kdy je ozbrojený útok přičitatelný jinému státu. Samotnou schopnost nestátního aktéra, který není ovládán jiným státem nebo nejedná jeho jménem, vyvolat ozbrojený útok soud neřešil, stejně jako možnou sebeobranu proti takovému útoku.

Dalším stěžejním případem je posudek Právních následků stavby zdi na okupovaném palestinském území. Za povšimnutí stojí zejména bod 139, kde soud interpretuje čl. 51 Charty OSN takto: „*Článek 51 Charty uznává existenci přirozeného práva na sebeobranu v případě ozbrojeného útoku jednoho státu proti státu jinému. Izrael však netvrdí, že útoky proti němu jsou přičitatelné jinému státu…Tato situace se proto liší od situace řešené Radou bezpečnosti v rezolucích 1368 (2001) a 1373 (2001), a proto se nemůže Izrael za žádných okolností těchto rezolucí dovolávat na podporu svých tvrzení o výkonu práva na sebeobranu. V důsledku toho soud usuzuje, že článek 51 Charty není v tomto případě relevantní*“.[161] Zmíněné rezoluce byly reakcí na teroristické útoky z 11. září 2001 a Rada bezpečnosti jednomyslně uznala právo na sebeobranu proti těmto útokům. Izrael využil rezoluce jako argument při výstavbě zdi na okupovaném palestinském území, avšak MSD tuto stavbu jako výkon sebeobrany neuznal. Soud tedy jasně zastává v tomto posudku názor, že čl. 51 Charty je relevantní jen v případě, kdy iniciátorem ozbrojeného útoku, jenž by oprávnil napadený stát k uplatnění sebeobrany, je jiný stát. Nutno poznamenat, že názor všech soudců ohledně iniciátora ozbrojeného útoku nebyl stejný a někteří soudci se k použitelnosti sebeobrany výlučně v případech ozbrojeného útoku ze strany státu vyjádřili kriticky.

Soudkyně Higginsová ve svém samostatném stanovisku uvádí: „*Nesouhlasím se vším, co soud říká k otázce práva na sebeobranu…V textu článku 51 není při vší úctě nic, co*

[160] Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). Bod č. 195. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf

[161] Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Palestinian Territory. Bod č. 139. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/131/131-20040709-ADV-01-00-EN.pdf

by stanovilo, že sebeobrana je možná pouze pokud ozbrojený útok pochází od státu. Tato kvalifikace je spíše důsledkem toho, že tak stanovil soud ve věci Vojenských a polovojenských aktivit v Nikaragui…".[162]

Soudce Kooijmans se ve svém stanovisku vyjadřuje takto: *„ …Rezoluce 1368 (2001) a 1373 (2001) uznávají přirozené právo na individuální či kolektivní sebeobranu bez jakékoliv souvislosti s ozbrojeným útokem vycházejícím od státu. Rada bezpečnosti označila akty mezinárodního terorismu bez další kvalifikace jako hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost, což ji opravňuje jednat podle kapitoly VII Charty. To se také stalo v rezoluci 1373 (2001) bez toho, aniž by byly akty terorismu přičitatelné konkrétnímu státu. To je zcela nový prvek v těchto rezolucích. Tento prvek není vyloučen zněním článku 51, jelikož ten podmiňuje výkon přirozeného práva na sebeobranu předchozím ozbrojeným útokem bez toho, aniž by stanovil, že tento útok musí přijít od jiného státu, což bylo obecně přijímanou interpretací po více než 50 let…*".[163]

Soudce Buergenthal rovněž poukazuje na absenci iniciátora ozbrojeného útoku ve znění čl. 51 Charty a s odkazem na zmíněné rezoluce uvádí*:"…V žádné z těchto rezolucí neomezila Rada bezpečnosti jejich aplikaci na teroristické útoky pocházející pouze od státních aktérů, ani to tyto rezoluce implicitně nenaznačují. Ve skutečnosti se opak zdá být pravdou*".[164] Nakonec soudce Buergenthal kritizuje soud za jeho formalistický přístup k právu na sebeobranu, díky kterému se soud vyhýbá problémům, které jsou jádrem tohoto případu.[165]

Tento přístup soud bohužel potvrdil v případě Ozbrojených aktivit na území Demokratické republiky Kongo, kdy se znovu zabýval otázkou ozbrojených útoků nestátních aktérů. Kongo požádalo soud, aby mimo jiné určil, zdali Uganda použila ozbrojenou agresi proti Kongu.[166] Při zodpovězení této otázky se soud zabýval také možností Ugandy ospravedlnit své vojenské operace v Kongu výkonem práva na sebeobranu proti

---

[162] Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Palestinian Territory. Separate Opinion of Judge Higgins. Bod č. 33. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/131/131-20040709-ADV-01-02-EN.pdf

[163] Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Palestinian Territory. Separate Opinion of Judge Kooijmans. Bod č. 35. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/131/131-20040709-ADV-01-03-EN.pdf

[164] Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Palestinian Territory. Declaration of Judge Buergenthal. Bod č. 6. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/131/131-20040709-ADV-01-05-EN.pdf

[165] Ibid.

[166] GUNARANTHE, Dakshinie. Armed activities case: DRC vs Uganda (Consent for Military operations in foreign territory). [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: https://ruwanthikagunaratne.wordpress.com/2018/03/28/armed-activities-case-drc-vs-uganda-occupation/

přeshraničním ozbrojeným aktivitám skupiny ADF[167] směřujícím proti Ugandě. Soud tuto otázku posoudil následovně:*"…Uganda tvrdila, že jednala v sebeobraně, avšak netvrdila, že byla cílem ozbrojeného útoku ozbrojených sil Konga. Tento „ozbrojený útok"…přišel od ADF. Soud shledal…, že neexistuje uspokojivý důkaz o přímém nebo nepřímém zapojení Konžské vlády do těchto útoků. Tyto útoky nevycházely od ozbrojených skupin…vyslaných Kongem nebo jeho jménem…*".[168] Soud tedy v bodu 146 znovu spojuje možnost vyvolat ozbrojený útok jen v případě přičitatelnosti jednání nestátních aktérů státu, a navazuje tak na pojetí ozbrojeného útoku z rozhodnutí Nikaragua i z posudku Právních následků stavby zdi na okupovaném palestinském území. V dalším bodě soud uvádí:*"…soud shledává, že právní a faktické okolnosti pro výkon práva na sebeobranu Ugandou proti Kongu nejsou přítomny. Proto soud neshledává nutnost odpovědět na spor stran, jestli a za jakých podmínek umožňuje současné mezinárodní právo využít práva na sebeobranu proti rozsáhlým útokům nepravidelných ozbrojených sil".*[169]

Proč MSD necítil potřebu vyjádřit se k problematice sebeobrany proti ozbrojeného útoku od nestátního aktéra poté, co odmítnul možnost přičitatelnosti těchto útoků Kongu, zůstává předmětem spekulací.[170] Stejně jako v posudku Právních následků stavby zdi na okupovaném palestinském území vyjádřili někteří soudci v samostatných stanoviscích své výhrady k tomuto přístupu.

Soudce Kooijmans poukazuje na to, že MSD neřešil otázku, zdali je hranice, kdy se již jedná o ozbrojený útok podle rozhodnutí Nikaragua stále konformní se současným mezinárodním právem, tím spíš že byla předmětem rostoucí kritiky už od svého ustanovení.[171] Tím podle Kooijmanse soud promeškal příležitost vyladit svůj postoj, který k této problematice zaujal 20 let zpátky.[172] Kooijmans také kritizuje, že soud zdánlivě ignoruje nebo dokonce odmítá právní význam otázky, jaké akce vůbec může stát napadený nepravidelnými silami podniknout, pokud činy těchto sil již lze kvalifikovat jako ozbrojený

[167] Allied Democratic Forces (Spojené demokratické síly)
[168] Case Concerning Armed Activitios on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda). Bod č. 146. [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/116/116-20051219-JUD-01-00-EN.pdf
[169] Ibid. Bod č. 147.
[170] KREß, Claus. The International Court of Justice and the „Principle of Non-Use of Force". In: WELLER, M., Alexia SOLOMOU a Jake William RYLATT. *The Oxford handbook of the use of force in international law*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Oxford handbooks. ISBN 978-0-19-967304-9.
[171] Case Concerning Armed Activitios on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda). Separate Opinion of Judge Kooijmans. Bod č. 25. [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/116/116-20051219-JUD-01-03-EN.pdf
[172] Ibid.

útok, avšak nelze dokázat zapojení cizí vlády.[173] Dále zastává názor, že pokud ozbrojené útoky nepravidelných ozbrojených sil vychází z území státu, které tento stát nemá pod kontrolou, jedná se stále o ozbrojený útok, přestože není teritoriálnímu státu přičitatelný a bylo by nerozumné upírat právo na sebeobranu napadenému státu jenom proto, že útočníkem není stát, což navíc Charta nevyžaduje.[174] S těmito závěry vyjádřil souhlas i soudce Simma.[175]

Z těchto rozhodnutí by se dal shrnout názor soudu na tuto problematiku tak, že sebeobrana podle článku 51 Charty proti nestátnímu aktérovi, který se nachází na území jiného státu je aplikovatelná pouze v případě přičitatelnosti činů nestátního aktéra tomuto státu. Soud bohužel otázku sebeobrany přímo proti nestátnímu aktérovi v případě, kdy jeho akce nelze přičítat státu, na jehož území se nestátní aktér nachází, odmítl řešit. K tomu Kreß uvádí, že ať jsou důvody soudu jakékoliv, stojí za zmínku, že MSD otázku ozbrojených útoků od nestátních aktérů považuje spíš za otevřenou než záporně zodpovězenou ve svých předchozích rozhodnutích, což může být považováno za signál, že je soud ochotný se této problematice v budoucnu věnovat, či názor na ni změnit.[176]

Tento způsob interpretace, tedy že ozbrojený útok, který by opravňoval k využití sebeobrany podle čl. 51 Charty, může pocházet pouze od státu nebo mu musí být přičitatelný, však není jediný. Trapp představuje názor, podle kterého právo použít obrannou sílu podle článku 51 Charty není podmíněno přičitatelností ozbrojeného útoku státu.[177] Děje se tak na základě interpretace, která k rozhodnutím soudu nepřistupuje jako k obecně aplikovatelným právním výrokům, ale jako k rozhodnutím, která se vztahují jen k velmi konkrétnímu faktickému kontextu a návrhům stran, a která berou v potaz a jsou limitována jen fakty vztahujícími se k údajnému ozbrojenému útoku a použití obranné síly v konkrétním rozhodnutí soudu.[178] Na základě této teorie tvrdí, že z rozhodnutí MSD vyplývá, že přičitatelnost státu je nezbytnou podmínkou aplikace článku 51 Charty, pokud je použití obranné síly namířeno *proti státu*, z jehož území nestátní aktér operuje a že rozhodnutí soudu

[173] Ibid. Body č. 26 a 28.
[174] Ibid. Bod č. 30.
[175] Case Concerning Armed Activitios on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda). Separate Opinion of Judge Simma. Body č. 12, 13 a 14. [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/116/116-20051219-JUD-01-05-EN.pdf
[176] KREß, Claus. The International Court of Justice and the „Principle of Non-Use of Force". In: WELLER, M., Alexia SOLOMOU a Jake William RYLATT. *The Oxford handbook of the use of force in international law*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Oxford handbooks. ISBN 978-0-19-967304-9.
[177] TRAPP, Kimberley. Can Non-State Actors Mount an Armed Attack. In: WELLER, M., Alexia SOLOMOU a Jake William RYLATT. *The Oxford handbook of the use of force in international law*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Oxford handbooks. ISBN 978-0-19-967304-9.
[178] Ibid.

nevylučují použití obranné síly proti (a pouze proti) nestátním aktérům na cizím území jako odpověď na nepřičitatelné ozbrojené útoky vykonané těmito nestátními aktéry.[179] Rozděluje tedy dva druhy použití síly jako reakci na ozbrojený útok nestátního aktéra. První zahrnuje použití síly, která cílí pouze na nestátní aktéry a jejich operační základny na území daného státu.[180] Druhý typ použití síly cílí také, případně jenom, na tento stát.[181] To, že MSD vyžadoval přičitatelnost útoků nestátních aktérů státu, je tedy podle Trapp přímým důsledkem toho, že v každém případě, který se před MSD dostal, byl cílem obranného použití síly právě stát.[182]

Ačkoliv se MSD v několika případech problematikou sebeobrany v souvislosti s nestátním aktérem zabýval, otázku, zdali a případně za jakých podmínek může napadený stát uplatnit sebeobranu proti ozbrojenému útoku nestátního aktéra, který není přičitatelný státu, z jehož území nestátní aktér operuje, nezodpověděl. Judikatura MSD tedy neposkytuje dostatečný podklad pro závěr nad legalitou útoku proti IS ze strany USA a dalších koaličních partnerů.

3.3.2 Praxe států a vývoj práva na sebeobranu po 11. září 2001

Zásadním okamžikem pro právní vývoj oblasti sebeobrany proti nestátním aktérům se staly útoky z 11. září 2001, kdy teroristická skupina Al-Káida vedená Usámou bin Ládinem unesla dopravní letadla a narazila s nimi do budov Světového obchodního centra a do budovy Ministerstva obrany USA. Před tímto datem bylo použití síly jako odpověď na teroristický útok předmětem kontroverzí a pouze Izrael a USA toto právo uplatňovali při ochraně svých státních příslušníků v zahraničí.[183] Den po útocích Rada bezpečnosti jednomyslně přijala rezoluci 1368, v níž tyto útoky odsoudila jako hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost a uznala právo na individuální nebo kolektivní obranu proti nim.[184] 28. září 2001 Rada bezpečnosti přijala rezoluci 1373, v níž právo na sebeobranu proti terorismu potvrdila a rozhodla o akcích proti terorismu podle hlavy VII Charty OSN.[185] Důsledkem

[179] Ibid.
[180] Ibid.
[181] Ibid.
[182] Ibid.
[183] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.
[184] Resolution 1368 (2001). Adopted by the Security Council at its 4370th meeting, on 12 September 2001. [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1368%20%282001%29
[185] Resolution 1373 (2001). Adopted by the Security Council at its 4385th meeting, on 28 September 2001. [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/crime/terrorism/res_1373_english.pdf

těchto útoků byla také historicky první aktivace článku 5 Severoatlantické smlouvy, jež stanoví, že ozbrojený útok na jednoho člena bude považován za útok proti všem.[186]

Spojené státy americké následně označily za původce útoku skupinu Al-Káida a požádaly Tálibánem ovládaný Afghánistán o vydání pachatelů útoku. Afghánistán odmítnul útočníky bez důkazů o jejich činnosti vydat a Spojené státy americké spustily s argumentem sebeobrany v říjnu 2001 operaci Trvalá svoboda, jejíž cíle zahrnují zničení výcvikových táborů a jiné infrastruktury teroristů na území Afghánistánu, zajetí vůdců Al-Káidy a zastavení teroristických aktivit v Afghánistánu.[187] Uplatnění sebeobrany jako důvodu pro intervenci se mohlo jevit kontroverzně vzhledem k pochybnostem, zdali právo na sebeobranu lze použít i proti vykonanému teroristickému útoku, avšak operace Trvalá svoboda získala masivní podporu a byla téměř bez výjimky přijata jako sebeobranná akce.[188] Významnou skutečností pro problematiku sebeobrany proti útoku nestátního aktéra, který není přičitatelný státu, je fakt, že „rezoluce 1368 byla přijata dříve, než došlo k jednání s Tálibánem o možné extradici útočníků, což znamená, že v době svého přijetí nebyla tato rezoluce založena na přisouzení útoku Afghánistánu, ale Al-Káidě jako nestátnímu orgánu.“[189] Reakci mezinárodních organizací tedy lze v tomto případě shrnout jako pozitivní vůči možnosti nestátního aktéra učinit ozbrojený útok opravňující použití sebeobrany podle článku 51 Charty bez toho, aniž by byla činnost nestátního aktéra přičitatelná státu.

V souladu s tímto přístupem argumentoval sebeobranou v roce 2006 také Izrael, který v důsledku přeshraničních útoků a únosu dvou svých vojáků hnutím Hizballáh podnikl více než měsíc trvající ofenzivu na území Libanonu.[190] Trapp poukazuje na skutečnost, že generální tajemník OSN i většina členů Rady bezpečnosti uznala právo Izraele na sebeobranu, ale rozsah použití síly ze strany Izraele, zejména zničení tří ranvejí a množství civilních obětí způsobil, že izraelská sebeobrana byla všemi státy s výjimkou jednoho

---

[186] Severoatlantická smlouva. [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm?selectedLocale=cs

[187] Operation Enduring Freedom – Afghanistan. [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: https://www.globalsecurity.org/military/ops/enduring-freedom-intro.htm

[188] GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.

[189] HÝBNEROVÁ, Stanislava. Použití extrateritoriální síly proti nestátním aktérům v kontextu mezinárodního práva. *Nové trendy odpovědnosti a řešení sporů v mezinárodním právu :(vliv nestátních aktérů)*. 2012, s. 22-35. s. 32. ISBN 978-80-87146-73-6.

[190] Identical letters dated 12 July 2006 from the Permanent Representative of Israel to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council. [onlince]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: https://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/E807FC933A355C94852571AA00517B18

označena za nepřiměřenou a překračující požadavek nutnosti.[191] Hodnocením izraelského použití síly na základě přiměřenosti – podmínky, která limituje legitimní výkon práva na sebeobranu – tyto státy implicitně potvrdily aplikovatelnost článku 51 Charty jako právního rámce pro zhodnocení legality izraelského útoku.[192] Logickým důsledkem takového zhodnocení je podle Trapp závěr, že nepřičitatelné ozbrojené útoky nestátních aktérů spadají do rámce článku 51.[193]

Bez významných protestů byly provedeny útoky na teroristické skupiny působící z území jiných států také v roce 2006 Etiopií a v roce 2011 Keňou na území Somálska, či v roce 2008 Tureckem na území Iráku.[194] Všechny tyto útoky státy ospravedlňovaly americkou reakcí na útoky Al-Káidy.[195] Lze tedy konstatovat, že praxe států a reakce mezinárodního společenství na tyto konflikty vykazují po útocích z 11. září 2001 tendenci, ač ne zcela jednomyslnou, směřující k vstřícnějšímu postoji vůči uplatňování sebeobrany proti nestátním aktérům bez ohledu na přičitatelnost.

3.3.3 Míra a účinek útoku Islámského státu

Bez ohledu na postoj k možnosti sebeobrany proti nestátnímu aktérovi, předpokladem každého uplatnění sebeobrany je útočné použití síly, které dosahuje úrovně ozbrojeného útoku. Jak je uvedeno v předchozí části, obecná definice pojmu ozbrojený útok sice neexistuje, MSD však nastínil ve svém rozhodnutí ve věci Nikaragua určitá vodítka k objasnění, které použití síly lze kvalifikovat jako ozbrojený útok, zcela konkrétní limity však neposkytnul. V bodu 191 soud zdůrazňuje nezbytnost rozlišit „nejzávažnější formy použití síly (ty které již jsou ozbrojeným útokem) od těch méně závažných,“[196] čímž stanovuje, že ne každé použití síly dosáhne míry ozbrojeného útoku. Z bodu 195 dále vyplývá, že použití síly lze jako ozbrojený útok klasifikovat, pokud dosahuje určité *míry a*

[191] TRAPP, Kimberley. Can Non-State Actors Mount an Armed Attack. In: WELLER, M., Alexia SOLOMOU a Jake William RYLATT. *The Oxford handbook of the use of force in international law*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Oxford handbooks. ISBN 978-0-19-967304-9.
[192] Ibid.
[193] Ibid.
[194] SCHARF, Michael P. How the War Against ISIS Changed International Law. *Faculty publications*.[online]. 2016. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: http://scholarlycommons.law.case.edu/faculty_publications/1638
[195] Ibid.
[196] Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). Bod č. 191. [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf

účinku[197] a nejedná se o pouhý hraniční incident.[198] Ozbrojeným útokem je tedy použití síly v relativně vysoké míře se značným účinkem.[199] Soud při osvětlení pojmu ozbrojený útok rovněž odkazuje na článek 3 rezoluce č. 3314, který demonstrativně vypočítává činy, které lze kvalifikovat jako agresi.[200] Mezi ty patří například invaze, útok ozbrojených sil nebo použití jakýchkoliv zbraní jednoho státu na území jiného státu, dočasná vojenská okupace, útok ozbrojených sil jednoho státu na ozbrojené síly druhého státu nebo také vyslání ozbrojených skupin plnících výše uvedené aktivity.[201] Pro určení, zdali se Islámský stát dopustil ozbrojeného útoku, který by vzhledem k míře a efektu použití síly zakládal právo Iráku na sebeobranu, je tedy nutné porovnat akce Islámského státu s touto rezolucí.

Islámský stát během svého působení disponoval jak desítkami tisíců bojovníků,[202] kteří byli vyzbrojeni od útočných pušek po raketomety, tak obrněnou technikou v podobě tanků nebo bojových vozidel pěchoty.[203] Z pomocí těch podnikal koordinované akce za účelem územního postupu a dobytí iráckých měst. Na základě těchto skutečností lze konstatovat, že rozsah a způsob ozbrojených akcí Islámského státu zcela jistě vedl k naplnění požadavku nezbytné míry a účinku použití síly a podmínka ozbrojeného útoku, co do kvalitativního hlediska tohoto útoku, tedy byla splněna.

3.3.4 Nutnost a přiměřenost

I kdyby vyplývalo Iráku z ozbrojeného útoku IS právo na sebeobranu, otázkou zůstává, kde toto právo končí. Útoky IS nejsou v žádném případě přičitatelné Syrskému režimu, který byl ozbrojenými akcemi IS zasažen stejně jako Irák a stejně jako Irák proti IS bojoval. Právo na sebeobranu nezakládá Iráku neomezenou možnost podnikat útoky na pozice – ač pod kontrolou IS – nacházející se na území suverénního státu. Irák však musí mít možnost se efektivně bránit a předejít dalším útokům. Jak je uvedeno v předchozí části

---

[197] Scale and effect
[198] Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). Bod č. 195. [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf
[199] MOSLER, Hermann a Bruno SIMMA. *The Charter of the United Nations: a commentary*. Vol. II. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2002. ISBN 0-19-925376-5.
[200] Definition of Aggression, United Nations General Assembly Resolution 3314 (XXIX). [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: http://hrlibrary.umn.edu/instree/GAres3314.html
[201] Ibid.
[202] SCIUTTO, Jim, CRAWFORD, Jamie a CARTER, Chelsea J. ISIS can „muster" between 20 000 and 31 500 fighters, CIA says. [online]. [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: https://edition.cnn.com/2014/09/11/world/meast/isis-syria-iraq/
[203] BENDER, Jeremy, ROSEN, Armin a WILSON, Jeremy. These are the weapons Islamic State fighters are using to terrify the Middle East. [online]. [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: https://www.businessinsider.com/isis-military-equipment-arsenal-2016

práce, z obyčejového práva vyplývá, že rozsah práva na sebeobranu je omezen podmínkou nutnosti a přiměřenosti. Ty byly specifikovány požadavkem amerického ministra zahraničí Webstera tak, že britská vláda musí dokázat existenci „*nutnosti sebeobrany, okamžité, ohromující, neponechávající žádný výběr prostředků a žádný čas na zvážení. Bude na ní též, aby dokázala, že místní kanadské úřady…neučinily nic nedůvodného či nepřiměřeného, vzhledem k tomu, že jednání odůvodněné nutností sebeobrany musí být touto nutností omezeno a jasně udrženo v jejím rámci.*“[204]

V kontextu sebeobrany je nutnost spjata s dvěma samostatnými, ale propojenými aspekty tohoto práva. Zaprvé znamená existenci probíhajícího ozbrojeného útoku nebo bezprostřední a reálné hrozby ozbrojeného útoku, který má v blízké budoucnosti nastat, zadruhé se rovná absenci možných alternativ k podniknutí sebeobranné akce.[205] Napadený stát však není dle Cortena povinen dokazovat, že vyčerpal všechny mírové prostředky před tím, než reagoval sebeobranou.[206] K požadavku nutnosti Corten také uvádí, že každé použití síly musí najít legitimitu ve faktech a okolnostech jenž přesvědčí státy o jeho nutnosti a nemělo by být souzeno podle abstraktních konceptů, ale podle konkrétních událostí, které byly jeho příčinou.[207] Kritérium nutnosti by však podle Cortena nemělo být zneužito jako prostředek k obcházení již existujících právních požadavků, jakým je v případě sebeobrany existence ozbrojeného útoku a mělo by být vykládáno restriktivně.[208] Podniknuté vojenské akce nemohou mít za cíl změnu hranic, přivlastnění zdrojů, potrestání státu či obecně a vágně formulované obranné nebo bezpečnostní zájmy.[209] Aby mohly být v sebeobraně podniknutá opatření považována za nutná, musí dokázat svoji účinnost v prosazení jediného legitimního cíle, a to ukončení ozbrojeného útoku. Pokud se tak stane, bude tato podmínka naplněna.[210] Podle Cortena tomuto pojetí odpovídá i praxe států.[211]

Přiměřenost je kritérium, které vyjadřuje nezbytnou rovnováhu mezi hrozbou a metodami boje, které jsou pro vyřešení této hrozby vybrány. Zohledňuje tedy rozsah

---

[204] MILLER, Hunter. British-American Diplomacy The Caroline Case. [online]. [cit. 2019-03-02] Dostupné z: http://avalon.law.yale.edu/19th_century/br-1842d.asp
[205] GILL, Terry. When Does self-defence End. In: WELLER, M., Alexia SOLOMOU a Jake William RYLATT. *The Oxford handbook of the use of force in international law*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Oxford handbooks. ISBN 978-0-19-967304-9.
[206] CORTEN, Olivier. Necessity. In: WELLER, M., Alexia SOLOMOU a Jake William RYLATT. *The Oxford handbook of the use of force in international law*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Oxford handbooks. ISBN 978-0-19-967304-9.
[207] Ibid.
[208] Ibid.
[209] Ibid.
[210] Ibid.
[211] Ibid.

ozbrojeného útoku a celkové cíle sebeobranných akcí.[212] Při zkoumání přiměřenosti použití síly proti teroristům vznikly před rokem 2001 v odborné praxi tři přístupy k tomuto kritériu, odstupňované podle možné intenzity defenzivní síly.[213] Tyto přístupy však byly otestovány praxí států jen v případech, kdy byl terorismus vnímán jako státem podporovaný nebo sponzorovaný.[214] Přiměřenost je však zkoumána odlišně, pokud obranná opatření nemíří proti státu, kde se teroristé nachází, nýbrž proti nestátnímu aktérovi operujícímu na území tohoto státu.[215] Christodoulidou a Kalliopi dokonce uvádí, že pokud stát pouze tvrdí, že má v úmyslu vyhnat teroristy ze svého území, avšak odmítá sám jednat nebo spojit síly s bránícím se státem, může být tento stát považován za spolupachatele těchto aktivit. Podle Christodoulidou a Kalliopi je tedy možné, aby bránící se stát překročil hranice státu, na jehož území se teroristé nacházejí, a to i bez jeho souhlasu, avšak pouze za účelem eliminace hrozby. Jakmile je však tato hrozba eliminována, jednotky státu musí území cizího státu opustit.

S podmínkami nutnosti a přiměřenosti jsou spjaty další podmínky, a sice podmínka vést sebeobranu proti aktuálnímu útoku, podmínka provádět sebeobranu okamžitě a podmínka defenzivního charakteru těchto opatření.[216] Defenzivnost však podle Malenovského také není omezena územně a bránící se stát může v případě vojenské potřeby provádět své předchozí akce na území agresora.[217] Malenovský k této problematice také uvádí, že rozšíření teroristických útoků je příčinou změn v institutu sebeobrany.[218] Tyto útoky vyžadují a vyvolávají specifické reakce postižených států a legitimní obranu lze podle Malenovského použít i proti ozbrojenému útoku vedenému organizovanou skupinou osob, které nepodléhají žádnému existujícímu státu, neboť následky těchto útoků bývají pro postižený stát srovnatelné s účinky „klasického“ ozbrojeného útoku.[219] K tomu navíc dodává, že charakter těchto útoků zpravidla znemožňuje splnit několik výše uvedených podmínek, kterými jsou *okamžitá* reakce na *aktuální* útok, a k tomu na *vlastním území*.

---

[212] CHRISTODOULIDOU, Theodora a KALLIOPI, Chainoglou. The Principle of Proportionality from Jus Ad Bellum Perspective. In: WELLER, M., Alexia SOLOMOU a Jake William RYLATT. *The Oxford handbook of the use of force in international law*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Oxford handbooks. ISBN 978-0-19-967304-9.
[213] Ibid.
[214] Ibid.
[215] Ibid.
[216] MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům.* 6., upr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2014. 499 s. ISBN 978-80-7380-531-9.
[217] Ibid.
[218] Ibid.
[219] Ibid.

Vojenské operace vedené ze strany USA lze, dle názoru autora práce, považovat za nutné a přiměřené. O probíhajícím útoku ze strany IS nemůže být nejmenší pochyb stejně jako o neexistenci alternativy k vojenskému zásahu proti IS z toho důvodu, že IS neprojevil nejmenší snahu o mírové řešení. Zprvu letecké útoky a později i nasazení pozemních sil jsou účinným prostředkem, jak dosáhnout ukončení ozbrojeného útoku ze strany IS, alespoň co do útoků probíhajících postupem obrněných vozidel a bojovníků IS a jsou i přiměřenou reakcí na tyto útoky. Vzhledem k povaze teroristických akcí však jistě nelze mluvit o úplném odstranění rizika dalších útoků. 19. prosince 2018 deklaroval prezident USA Donald Trump, že IS byl poražen a nařídil také úplné stažení všech amerických sil ze Sýrie.[220] Nelze proto hovořit o excesivním přístupu k obranné povaze možného práva na sebeobranu, či o zneužití tohoto práva proti již neexistující hrozbě. Nutno dodat, že zhodnocení těchto faktů a okolností, jako je například existence budoucí hrozby dalšího útoku je relativní, přesné hranice pro vymezení těchto kritérií však neexistují, což ovšem nemůže vyloučit jejich aplikaci.

3.4 Doktrína Unwilling or Unable

V druhé části dopisu (uvedeného v kapitole 3.2) generálnímu tajemníkovi OSN ospravedlňuje Samantha Power útok amerických sil proti IS tím, že syrská vláda není ochotná nebo schopná (unwilling or unable) zabránit využití svého území IS pro jeho útoky. Doktrína unwilling or unable byla zařazena v roce 2005 odborníky z Královského institutu mezinárodních vztahů Chatham house do souboru zásad odrážejících tehdejší mezinárodní právo.[221] Vyjadřuje tezi, podle které lze legálně zaútočit na nestátní aktéry, kteří se nacházejí na území státu, který není ochoten nebo schopen je ovládat.[222] Tato doktrína nastavuje jedny z nejmírnějších požadavků, co do možnosti zaútočit v souladu s právem na nestátního aktéra na území jiného státu na základě práva na sebeobranu.[223]

[220] Trump to Withdraw U.S. Forces From Syria, Declaring „We Have Won Against ISIS". [online]. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: https://www.nytimes.com/2018/12/19/us/politics/trump-syria-turkey-troop-withdrawal.html
[221] SJÖSTEDT, Britta. Applying the Unable/Unwilling State Doctrine – Can a State Be Unable to Také Action? In: PETERS, Anne a kol. *Self-Defence Against Non-State Actors: Impulses from the Max Planck Trialogues on the Law of Peace and War.* Max Planck Institute for Comparative Public Law & International Law. 2017 [online] [cit. 2019-04-08] Dostupné z: http://www.zaoerv.de/77_2017/77_2017_1_s_1_94.pdf
[222] Ibid.
[223] Ibid.

Christiakis k doktríně zaujímá kritický postoj a tvrdí, že doktrína není součástí pozitivního mezinárodního práva a v budoucnu se tak ani nestane.[224] Na podporu svého tvrzení uvádí, že doktrína není přijímána ani Radou bezpečnosti, ani státy zapojenými v operaci Bytostné odhodlání vyjma USA a ani jinými členy OSN.[225] Dále Christiakis upozorňuje, že tato doktrína mění podstatu odpovědnosti států za nedostatek náležité péče, podle kterého mají státy odpovědnost za vynaložené úsilí, a nikoliv za výsledek a případná změna by byla jak vysoce riskantní, tak také absurdní, jelikož i západní státy často činí prohlášení o tom, jak dlouhá a náročná je eliminace teroristů na jejich území a klade si otázku, zdali by tedy v tomto případě šlo doktrínu aplikovat a na tento stát zaútočit.[226] Důsledkem přijetí této doktríny může být podle Christiakise také to, že státy budou považovat sebeobranu za vždy dostačující argument pro vojenskou intervenci a přestanou v boji proti nestátním aktérům hledat multilaterální řešení v podobě mezinárodní spolupráce, souhlasu dotčeného státu či mandátu Rady bezpečnosti.[227] Rovněž může podle Christiakise tato doktrína vést k nespoutanému používání jednostranné síly a vést tak k rozpadu systému *ius contra bellum* a kolektivní bezpečnosti.[228] Závěrem Christiakis zmiňuje Výzvu proti zneužívání sebeobrany jako odpověď na terorismus z roku 2016, která byla podepsána více než 240 profesory a odborníky na mezinárodní právo z 36 zemí světa. Jedním z hlavních důvodů přijetí této výzvy bylo zpochybnit právě doktrínu Unwilling or unable, což je jen dalším důkazem toho, že tato doktrína je vzdálená obecnému přijetí jak v odborných kruzích, tak v praxi států, tak v rámci opinio juris.[229]

Lze tedy shrnout, že tato doktrína nemůže posloužit jako legální důvod ospravedlňující americkou intervenci v Sýrii. Doktrína čelí až na výjimky[230] kritice mnoha odborníků[231] na mezinárodní právo a ani praxe států nehovoří v její prospěch. Akceptace této vágní doktríny by představovala zásadní rozšíření možnosti uplatnění síly na území

---

[224] CHRISTIAKIS, Theodore. Challenging the „Unwilling or Unable" Test. In: PETERS, Anne a kol. *Self-Defence Against Non-State Actors: Impulses from the Max Planck Trialogues on the Law of Peace and War.* Max Planck Institute for Comparative Public Law & International Law. 2017 [online] [cit. 2019-04-08] Dostupné z: http://www.zaoerv.de/77_2017/77_2017_1_s_1_94.pdf
[225] Ibid.
[226] Ibid.
[227] Ibid.
[228] Ibid.
[229] Ibid.
[230] DEEKS, Ashley. „Unwilling or Unable": Toward an Normative Framework for Extraterritorial Self-Defense. *Virginia Journal of International Law*. [online]. 2012, Vol. 52, No. 3, p. 483. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://ssrn.com/abstract=1971326
[231] CORTEN, Olivier. The „Unwilling or Unable" Test: Has it Been, and Could it be, Accepted? *Leiden Journal of International Law*. [online]. 2016, vol. 29, no. 3, pp. 777–799. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: http://cdi.ulb.ac.be/wp-content/uploads/2012/12/OC-Leiden.pdf

jiného suverénního státu bez dostatečně formulovaných restrikcí a její přijetí by znamenalo ohrožení konceptu kolektivní bezpečnosti.

3.5 Shrnutí

Cílem této části bylo po faktickém shrnutí analyzovat legalitu použití síly americkými jednotkami, které stálá zástupkyně USA v OSN zdůvodňovala v dopise generálnímu tajemníkovi OSN právem na kolektivní sebeobranu a právem na sebeobranu z důvodu neochoty a neschopnosti syrské vlády zasáhnout proti IS. Možnost uplatnění kolektivní sebeobrany, díky které by USA mohly legálně podniknout útoky na pozice IS, je podmíněna ozbrojeným útokem ze strany IS vůči Iráku, deklarací ze strany Iráku, že byl napaden a žádostí Iráku o vojenskou pomoc směřovanou jiným státům. Irák výslovně deklaroval svoje napadení a požádal o vojenskou pomoc v dopise stálého zástupce Iráku v OSN generálnímu tajemníkovi OSN ze dne 25. června 2014.[232]

Splnění posledního požadavku pro uplatnění sebeobrany, tedy ozbrojeného útoku, zakládajícího právo na sebeobranu podle čl. 51 Charty závisí na dvou předpokladech. Prvním z nich je kladné zodpovězení otázky, zdali nestátní aktér, v tomto případě IS, může být iniciátorem tohoto útoku. Druhým předpokladem naplnění ozbrojeného útoku je skutečnost, že tento útok dosáhnul požadované míry a účinku. Co se týče druhého požadavku na ozbrojený útok, na základě porovnání s demonstrativním výčtem činností z rezoluce č. 3314, zastává autor práce názor, že tento požadavek byl naplněn. Zodpovězení otázky ohledně iniciátora ozbrojeného útoku záleží na interpretaci čl. 51 Charty, jenž původce útoku výslovně nestanovuje. Z této absence vyplývají rozdílné přístupy k šíři práva na sebeobranu. Zastánci užší interpretace zastávají názor, že ozbrojený útok může podniknout pouze stát nebo nestátní aktér, jehož činy naplňující ozbrojený útok jsou státu přičitatelné. Zastánci širší interpretace zahrnují do možného původce tohoto útoku i nestátního aktéra, jehož činy státu přičitatelné nejsou.

MSD se v několika svých rozhodnutích přiklání k užší interpretace tohoto článku, avšak je nutno podotknout, že mnozí soudci MSD tento názor nesdílí a v samostatných stanoviscích se vyslovují ve prospěch extenzivního výkladu a zahrnutí nestátních aktérů. Autor této práce se v tomto směru ztotožňuje s intepretací vyplývající ze samostatných stanovisek a s Kimberley Trapp, podle které rozhodnutí MSD sebeobranné použití síly

[232] Letter dated 25 June 2014 from the Permanent Representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General. [online]. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://undocs.org/S/2014/440

nevylučují, pokud tato síla míří výlučně proti nestátnímu aktérovi. Základem pro toto tvrzení je skutečnost, že MSD ve svých rozhodnutích řešil případy, kdy použití síly bránícím se státem proti nestátnímu aktérovi výlučně nesměřovalo a cílem byl především stát na jehož území se nestátní aktér nacházel.

Podporu pro zahrnutí nestátních aktérů jako iniciátorů ozbrojeného útoku lze nalézt také v praxi států a v přijetí této praxe ze strany mezinárodního společenství, a to zejména po útocích z 11. září 2001. Počínaje schválením vojenské intervence v Afghánistánu jako odpovědi na tyto útoky lze pozorovat zvyšující se toleranci mezinárodního společenství k možnému uplatňování sebeobrany proti nestátním aktérům. Příkladem toho budiž nerozporování samotného práva Izraele na sebeobranu v případě jeho zásahu v Libanonu v roce 2006, ale kritika tohoto zásahu co do nutnosti a přiměřenosti. Podmínky nutnosti a přiměřenosti vyplývající z obyčejového práva jsou dalším nezbytným předpokladem legality použití sebeobranné síly. Vzhledem k volbě prostředků směřujících k dosažení eliminace hrozby dalších útoků a trvání amerického zásahu v Sýrii je lze považovat za splněné.

Vojenské akce Islámského státu tedy lze, dle autora práce, na základě interpretace rozhodnutí MSD, praxe států a intenzitě těchto akcí považovat za ozbrojený útok podle čl. 51, který založil Iráku právo na individuální sebeobranu. Irák deklaroval napadení a požádal o vojenskou pomoc. V důsledku toho podnikly USA ozbrojené akce proti IS, které splnily požadavky nutnosti a přiměřenosti, a toto použití síly proto lze považovat za legální, a to na základě práva na kolektivní sebeobranu podle čl. 51 Charty OSN. Jako opodstatnění ozbrojených akcí USA je však třeba odmítnout další předkládaný argument, doktrínu Unwilling or unable, která až na výjimky obecnou podporu postrádá.

Závěr

Cílem této práce bylo zhodnotit legalitu použití síly proti tzv. Islámskému státu, a to v rovině *ius ad bellum* se zaměřením na americkou intervenci v Sýrii. Pravidla pro použití síly v mezinárodním právu se odvíjí od subjektivity aktérů. Záměrem Charty OSN bylo upravit primárně vztahy mezi státy. Aplikace pravidel vyplývajících z Charty OSN zaměřených na použití síly v mezinárodních vztazích proto nečiní větší problémy v případech týkajících se výlučně států. Pokud tedy jeden stát použije proti jinému státu sílu, která dosáhne takové intenzity, že se jedná o ozbrojený útok podle článku 51 Charty OSN, vzniká napadenému státu na základě stejného článku právo na sebeobranu. Nestátní aktér však přináší do této aplikace jistý prvek nejistoty.

V první části této práce byla zhodnocena subjektivita Islámského státu na základě aplikace kritérií vyplývajících z Montevidejské úmluvy a kritérií prosazovaných odborníky. Islámský stát sice splnil kritéria stálého obyvatelstva, vymezeného území a efektivní vlády, poslední kritérium – schopnost vstupovat do mezinárodních vztahů – však nesplnil. Z podmínek předkládaných odbornou praxí nesplnil Islámský stát minimálně podmínku legitimity. Ačkoliv se Islámský stát rozprostíral v době svého největšího rozmachu na území obsahově srovnatelným s územím Velké Británie a vykonával efektivní vládu nad značným počtem obyvatel, autor práce došel k závěru, že Islámský stát nelze kvalifikovat jako stát, ale jako nestátního aktéra.

V druhé kapitole je představen právní rámec aplikovatelný na případ použití síly proti Islámskému státu. Základem této úpravy je Charta OSN, která v článku 2(4) stanoví zákaz hrozby silou nebo použití síly v mezinárodních stycích. Výjimky z tohoto zákazu tvoří právo na sebeobranu podle článku 51 a kolektivní akce podle kapitoly VII Charty OSN. Použití sebeobrany je v první řadě omezeno požadavky nutnosti a přiměřenosti, které vyplývají z mezinárodního obyčejového práva. Poté bylo ujasněno, že ne každé porušení článku 2(4) opravňuje stát k uplatnění práva na sebeobranu. Z další analýzy článku 51 vyplynulo několik sporných oblastí, které se týkají zejména pojmu „ozbrojený útok“. Aby se jednalo o ozbrojený útok, musí mít tento útok v první řadě určitou míru a účinek. Největší debaty však panují ohledně interpretace tohoto článku co do iniciátora ozbrojeného útoku. Na jedné straně stojí zastánci užší interpretace tohoto článku, podle kterých může být iniciátorem ozbrojeného útoku pouze stát, případně nestátní aktér, jehož činy, které dosáhnou hranice ozbrojeného útoku, jsou státu přičitatelné. Na straně druhé stojí představitelé názoru, že i nestátní aktér, jehož činy nelze státu přičítat, může vyvolat

ozbrojený útok. V souvislosti se sebeobranou jsou rovněž uvedeny dva druhy sebeobrany, a to obrana individuální a kolektivní. Dále jsou představeny kolektivní akce Rady bezpečnosti podle kapitoly VII a rezoluce 2249, která sice vyzývá členské státy OSN k tomu, aby proti Islámskému státu učinily všechna nezbytná opatření, o schválení použití síly se však nejedná. Závěrem jsou představeny zbylé způsoby, které by mohly sloužit k použití síly v souladu s mezinárodním právem.

V poslední části se autor práce pokusil s ohledem na pravidla vyplývající z předchozí části, rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora a praxi států zaujmout vlastní stanovisko k legalitě amerických útoků. Judikatura Mezinárodního soudního dvora bohužel nepostačuje k učinění jasného závěru. I mezi soudci této instituce panují v oblasti požadavků na iniciátora ozbrojeného útoku rozdílné názory. Co víc, vyjasnění této problematiky soud výslovně odmítnul, když k tomu měl příležitost, což bohužel nahrává rozporům v interpretaci a v závěrech o legalitě či nelegalitě sebeobranných akcí. Praxe států naproti tomu vypovídá o vyšší toleranci takovýchto akcí, zejména po útocích z 11. září 2001. Jejich výsledkem je OSN posvěcená operace Trvalá svoboda, která trvá v Afghánistánu od roku 2001 dodnes. Po zohlednění těchto faktorů a po aplikaci pravidel z části druhé došel autor práce k závěru, že americká intervence proběhla v souladu s mezinárodním právem, a to na základě práva na kolektivní sebeobranu.

Seznam použitých zdrojů

Seznam odborné literatury

- AKANDE, Dapo a MILANOVIC, Marko. *The constructive Ambiguity of the Security Council's Resolution* [online] [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://www.ejiltalk.org/the-constructive-ambiguity-of-the-security-councils-isis-resolution/

- BÍLKOVÁ, Veronika. The Use of Force Against the Islamic State (Jus Ad Bellum Aspects). *Czech Yearbook of public & private international law = Česká ročenka mezinárodního práva veřejného a soukromého.* Vol. 8. Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2017. 648 stran. s. 235-258. ISBN 978-80-87488-29-4

- BERNSTEIN, Eli, *Is the Islamic State a 'State' in International Law.* [online] [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: http://www.academia.edu/17570619/Is_the_Islamic_State_a_State_in_International_Law

- CORTEN, Olivier. The „Unwilling or Unable" Test: Has it Been, and Could it be, Accepted? *Leiden Journal of International Law*. [online]. 2016, vol. 29, no. 3, pp. 777–799. [cit. 2019-04-11] Dostupné z: http://cdi.ulb.ac.be/wp-content/uploads/2012/12/OC-Leiden.pdf

- CRAVEN, Matthew. Statehood, Self-determination and Recognition. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International Law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 201–247. ISBN 978-0-19-965467-3.

- CRAWFORD, James a Ian BROWNLIE. *Brownlie's principles of public international law.* Eighth edition. Oxford: Oxford University Press, 2012. ISBN 978-0-19-965417-8.

- CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*. Second edition. Oxford: Clarendon Press, 2011. ISBN 978-0-19-922842-3.

- CORTEN, Olivier. Necessity. In: WELLER, M., Alexia SOLOMOU a Jake William RYLATT. *The Oxford handbook of the use of force in international law*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Oxford handbooks. ISBN 978-0-19-967304-9.

- ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2018. Academia Iuris. ISBN 978-80-7400-721-7.

- DEEKS, Ashley. „Unwilling or Unable“: Toward an Normative Framework for Extraterritorial Self-Defense. *Virginia Journal of International Law*. 2012, Vol. 52, No. 3, p. 483. [online]. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://ssrn.com/abstract=1971326

- DUFFY, Helen. *The 'war on terror' and the framework of international law.* Second edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2015. ISBN 978-1-107-60172-7.

- FAIX, Martin. *Law of armed conflict and use of force. Part one, Securing international peace and security: international law on the use of force*. 1st ed. Olomouc: Palacký University, 2013. 115 s. Textbooks. Law in English = Právo v angličtině. ISBN 978-80-244-3496-4.

- FOX, Gregory H. Intervention by Invitation. In: WELLER, M., Alexia SOLOMOU a Jake William RYLATT. *The Oxford handbook of the use of force in international law*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Oxford handbooks. ISBN 978-0-19-967304-9.

- GILL, Terry. When Does self-defence End. In: WELLER, M., Alexia SOLOMOU a Jake William RYLATT. *The Oxford handbook of the use of force in international law*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Oxford handbooks. ISBN 978-0-19-967304-9.

- GORDON, David J. Use of force for the protection of nationals abroad: The Entebbe Incident. *Case Western Reserve Journal of International Law.* [online]. 1977, Vol. 9, Issue 1, p. 117-134. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2178&context=jil

- GRAY, Christine. The Use of Force and the International Legal Order. In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International law*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 618–648. ISBN 978-0-19-965467-3.

- HÝBNEROVÁ, Stanislava. Použití extrateritoriální síly proti nestátním aktérům v kontextu mezinárodního práva. *Nové trendy odpovědnosti a řešení sporů v mezinárodním právu :(vliv nestátních aktérů)*. 2012, 22-35. ISBN 978-80-87146-73-6.

- CHRISTIAKIS, Theodore. Challenging the „Unwilling or Unable" Test. In: PETERS, Anne a kol. *Self-Defence Against Non-State Actors: Impulses from the Max Planck Trialogues on the Law of Peace and War.* Max Planck Institute for Comparative Public Law & International Law. 2017 [online] [cit. 2019-04-08] Dostupné z: http://www.zaoerv.de/77_2017/77_2017_1_s_1_94.pdf

- CHRISTODOULIDOU, Theodora a KALLIOPI, Chainoglou. The Principle of Proportionality from Jus Ad Bellum Perspective. In: WELLER, M., Alexia SOLOMOU a Jake William RYLATT. *The Oxford handbook of the use of force in international law*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Oxford handbooks. ISBN 978-0-19-967304-9.

- KOLÍN, Vilém. *A legitimate, legal and just war: towards a new paradigm of the lawful and justified use of force in international relations.* 1st English ed. Prague: Karolinum, 2012. 197 s. ISBN 978-80-246-2054-1.

- KREß, Claus. The International Court of Justice and the „Principle of Non-Use of Force". In: WELLER, M., Alexia SOLOMOU a Jake William RYLATT. *The Oxford handbook of the use of force in international law*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Oxford handbooks. ISBN 978-0-19-967304-9.

- KUNZ, Josef L. Individual and Collective Self-Defense in Article 51 of the Charter of the United Nations. *American Journal of International Law.* [online]. 1947, vol. 41, no. 4, pp. 872–879. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: doi:10.2307/2193095

- LAPIDOTH, Ruth. When Is an Entity Entitled to Statehood? *Israel Journal of Foreign Affairs*. [online]. 2012, Vol. 6, Issue 3, p. 77-81. [cit. 2018-09-21]. ISSN 23739770.

- MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6., upr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2014. 499 s. ISBN 978-80-7239-318-3.

- MOSLER, Hermann a Bruno SIMMA. *The Charter of the United Nations: a commentary*. Vol. II. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2002. ISBN 0-19-925376-5.

- MOYNIHAN, Harriet. *Assessing the Legal Basis for UK Military Action in Syria.* [online] [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://www.chathamhouse.org/expert/comment/assessing-legal-basis-uk-military-action-syria#

- OPPENHEIM, Lassa Francis. *International Law. A Treatise*. Volume I (of 2). Peace. 2nd ed. London: Longmans, Green and co., 2012. [online] [cit. 21-09-2018]. Dostupné z: http://www.gutenberg.org/files/41046/41046-h/41046-h.htm

- PELLET, Alain. *The Opinions of the Badinter Arbitration Committee A Second Breath for the Self-Determination of Peoples.* [online] [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20110529223410/http://207.57.19.226/journal/Vol3/No1/art12-13.pdf

- RAIČ, David. *Statehood and the Law of Self-Determination (Developments in International Law)* 1st ed. Hague: Kluwer Law International, 2002, 495 s. ISBN 90-411-1890-X

- SJÖSTEDT, Britta. Applying the Unable/Unwilling State Doctrine – Can a State Be Unable to Také Action? In: PETERS, Anne a kol. *Self-Defence Against Non-State Actors: Impulses from the Max Planck Trialogues on the Law of Peace and War.* Max Planck Institute for Comparative Public Law & International Law. 2017 [online] [cit. 2019-04-08] Dostupné z: http://www.zaoerv.de/77_2017/77_2017_1_s_1_94.pdf

- SHANY, Yuval, COHEN, Amichai a MIMRAN, Tal. *ISIS: Is the Islamic State Really a State?* [online] [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://en.idi.org.il/articles/5219

- SCHARF, Michael P. How the War Against ISIS Changed International Law. *Faculty publications*.[online]. 2016. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: http://scholarlycommons.law.case.edu/faculty_publications/1638

- SZAYNA, Thomas S., O`MAHONY, Angela, KAVANAGH, Jennifer, WATTS, Stephen, FREDERICK, Bryan, NORLEN, Tova, C. a VOORHIES, Phoenix. *Conflict Trends and Conflict Drivers: An Empirical Assessment of Historical Conflict Patterns and Future Conflict Projections*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2017. ISBN: 978-0-8330-9055-3. [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR1000/RR1063/RAND_RR1063.pdf

- TRAPP, Kimberley. Can Non-State Actors Mount an Armed Attack. In: WELLER, M., Alexia SOLOMOU a Jake William RYLATT. *The Oxford handbook of the use of force in international law*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Oxford handbooks. ISBN 978-0-19-967304-9.

Seznam internetových zdrojů

- ARANGO, Tim a GORDON, Michael R. Iraqi Insurgents Secure Control of Border Posts. [online] [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://www.nytimes.com/2014/06/24/world/middleeast/sunni-militants-seize-crossing-on-iraq-jordan-border.html

- BENDER, Jeremy, ROSEN, Armin a WILSON Jeremy. These are the weapons Islamic State fighters are using to terrify the Middle East. [online] [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: https://www.businessinsider.com/isis-military-equipment-arsenal-2016

- BROWNE, Ryan. ISIS remains a regional and global threat despite battlefield losses, Pentagon says. [online] [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://edition.cnn.com/2018/08/16/politics/isis-threat-global-pentagon/index.html

- CARIS, Charles C. a REYNOLDS, Samuel. Middle East Security Report 22 Isis Governance In Syria. [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: http://www.understandingwar.org/sites/default/files/ISIS_Governance.pdf

- CARTER, Chelsea J., COHEN, Tom a STARR, Barbara. U.S. jet fighters, drones strike ISIS fighters, convoys in Iraq. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://edition.cnn.com/2014/08/08/world/iraq-options/index.html

- COCKBURN, Patrick. Syria conflict: After series of calamitous defeats, is Isis about to lose its last town? [online] [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/syria-isis-mosul-conflict-iraq-us-uk-kurds-anniversary-a8439181.html

- GRIFFIN, Jennifer, FISHEL, Justin, HENRY, Ed a PERGRAM, Ed. US, Arab allies launch first wave of strikes in Syria. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.foxnews.com/politics/us-arab-allies-launch-first-wave-of-strikes-in-syria

- GUNARANTHE, Dakshinie. Armed activities case: DRC vs Uganda (Consent for Military operations in foreign territory). [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: https://ruwanthikagunaratne.wordpress.com/2018/03/28/armed-activities-case-drc-vs-uganda-occupation/

- Identical letters dated 12 July 2006 from the Permanent Representative of Israel to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council. [onlince]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: https://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/E807FC933A355C94852571AA00517B18

- Islamic State and the crisis in Iraq and Syria in maps. [online] [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034

- KRANZ, Michal a GOULD, Skye. These maps show how drastically ISIS territory has shrunk since its peak. [online] [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://www.businessinsider.com/maps-of-isis-territory-2014-2017-10

- Letter dated 23 September 2014 from the Permanent Representative of the United States of America to the United Nations addressed to the Secretary-General. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7b65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7d/s_2014_695.pdf

- Letter dated 25 June 2014 from the Permanent Representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General. [online]. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://undocs.org/S/2014/440

- MILLER, Hunter. British-American Diplomacy The Caroline Case. [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: http://avalon.law.yale.edu/19th_century/br-1842d.asp

- MILLS, Claire. ISIS/Daesh: the military response in Iraq and Syria. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN06995

- Number of airstrikes by ally in Iraq. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://airwars.org/data/

- Operation Enduring Freedom – Afghanistan. [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: https://www.globalsecurity.org/military/ops/enduring-freedom-intro.htm

- Operation Inherent resolve. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.inherentresolve.mil/About-CJTF-OIR/

- PIZZI, Michael. In declaring a caliphate, Islamic State draws a line in the sand. [online] [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: http://america.aljazeera.com/articles/2014/6/30/islamic-state-caliphate.html

- Russia, Iran, Iraq & Syria setting up „joint information center“ to coordinate anti-ISIS operations“. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.rt.com/news/316592-russia-syria-islamic-state/

- SCIUTTO, Jim, CRAWFORD, Jamie a CARTER, Chelsea J. ISIS can „muster“ between 20 000 and 31 500 fighters, CIA says. [online]. [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: https://edition.cnn.com/2014/09/11/world/meast/isis-syria-iraq/

- SEDLÁŘOVÁ, Barbora. Chalífát zapouští kořeny. Na trhy posílá hygienu a vydává „karty pokání“. [online] [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/islamsky-stat-sluzby-mosul-rakka.A150617_110142_zahranicni_bse

- Trump to Withdraw U.S. Forces From Syria, Declaring „We Have Won Against ISIS“. [online]. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: https://www.nytimes.com/2018/12/19/us/politics/trump-syria-turkey-troop-withdrawal.html

- UN Commission of Inquiry: Syrian victims reveal ISIS's calculated use of brutality and indoctrination. [online] [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15295&LangID=E%23sthash.qBo7S6ZC.dpuf

- WESTALL, Sylvia. Russia jets strike Islamic State in northern Syria: al-Mayadeen TV. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-raqqa-idUSKCN0RV4UV20151001

Seznam použitých právních předpisů a judikatury

- Case Concerning Armed Activitios on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda). [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/116/116-20051219-JUD-01-00-EN.pdf

- Case Concerning Armed Activitios on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda). Separate Opinion of Judge Kooijmans. [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/116/116-20051219-JUD-01-03-EN.pdf

- Case Concerning Armed Activitios on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda). Separate Opinion of Judge Simma. [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/116/116-20051219-JUD-01-05-EN.pdf

- Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). [online] [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf

- Case Concerning Oil Platforms (Islamic Republic of Iran v. United States of America). [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/90/090-20031106-JUD-01-00-EN.pdf

- Convention on Rights and Duties of States adopted by the Seventh International Conference of American States. Signed at Montevideo, December 26th, 1933. In: *Treaty series Treaties and International Engagements registered with the Secretariat of the League of Nations.* Vol. 165, 1936, No. 3802, ps. 19-44. [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: https://treaties.un.org/doc/publication/unts/lon/volume%20165/v165.pdf

- Declaration on the Enhancement of the Effectiveness of the Principle of Refraining from the Threat or Use of Force in International Relations, United Nations General Assembly Resolution 42/22. [online]. [cit. 2019-02-06] Dostupné z: https://www.un.org/documents/ga/res/42/a42r022.htm

- Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with Charter of the United Nations, General Assembly

- Definition of Aggression, United Nations General Assembly Resolution 3314 (XXIX). [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: http://hrlibrary.umn.edu/instree/GAres3314.html

- Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf

- Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Palestinian Territory. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/131/131-20040709-ADV-01-00-EN.pdf

- Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Palestinian Territory. Declaration of Judge Buergenthal. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/131/131-20040709-ADV-01-05-EN.pdf

- Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Palestinian Territory. Separate Opinion of Judge Higgins. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/131/131-20040709-ADV-01-02-EN.pdf

- Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Palestinian Territory. Separate Opinion of Judge Kooijmans. [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/131/131-20040709-ADV-01-03-EN.pdf

- Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons. [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/95/095-19960708-ADV-01-00-EN.pdf

- Island of Palmas case (Netherlands, USA). [online]. [cit. 2018-09-21] Dostupné z: http://legal.un.org/riaa/cases/vol_II/829-871.pdf

- Charta OSN. [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf

- Mezinárodní úmluva Kellogův pakt č. 126/1929. [online] [cit. 2019-02-06] Dostupné z: http://ftp.aspi.cz/opispdf/1929/046-1929.pdf

- North Sea Continental Shelf Cases (Federal Republic of Germany/Denmark; Federal Republic of Germany/Netherlands). [online]. [cit. 2018-09-21] Dostupné z: https://www.icj-cij.org/files/case-related/51/051-19690220-JUD-01-00-EN.pdf

- Severoatlantická smlouva. [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm?selectedLocale=cs

- Resolution 678 (1990) of 29 November 1990. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/678

- Resolution 748 (1992) of 31 March 1992. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/748

- Resolution 841 (1993). Adopted by the Security Council at its 3238th meeting on 16 June 1993. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/841

- Resolution 1368 (2001). Adopted by the Security Council at its 4370th meeting, on 12 September 2001. [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1368%20%282001%29

- Resolution 1373 (2001). Adopted by the Security Council at its 4385th meeting, on 28 September 2001. [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/crime/terrorism/res_1373_english.pdf

- Resolution 2170 (2014). Adopted by the Security Council at its 7242nd meeting, on 15 August 2014. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://unscr.com/en/resolutions/doc/2170

- Resolution 2249 (2015). Adopted by the Security Council at its 7565th meeting, on 20 November 2015. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z:

https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2249.pdf

- Resolution 2625 (XXV). [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/25A1C8E35B23161C852570C4006E50AB

Seznam zkratek

ADF	Allied Democratic Forces (Spojené demokratické síly)
AQI	Al-Qaeda in Iraq (Al-Káida v Iráku)
IS	Islámský stát
MSD	Mezinárodní soudní dvůr
OSN	Organizace spojených národů
RB	Rada bezpečnosti
YPG	Yekîneyên Parastina Gel (Lidové obranné jednotky)

Legalita použití síly proti tzv. Islámskému státu

Abstrakt

Cílem této diplomové práce je zhodnotit legalitu použití síly proti tzv. Islámskému státu na území Sýrie ze strany Spojených států amerických, a to z hlediska ius ad bellum. Za tímto účelem je diplomová práce rozdělena do tří částí. První část se zaměřuje na posouzení subjektivity Islámského státu. Subjektivita je zkoumána zejména s ohledem na kritéria vyplývající z Montevidejské úmluvy o právech a povinnostech států a z odborné praxe. Islámský stát je posouzen z hlediska vymezeného území, stálého obyvatelstva, efektivní vlády, schopnosti vstupovat do mezinárodních vztahů, nezávislosti a legitimity. Druhá část se zabývá právní úpravou použití síly v mezinárodních vztazích. Po představení historického vývoje je věnována pozornost především Chartě OSN a z ní vyplývajícímu zákazu hrozby silou nebo použití síly v mezinárodních stycích. V souvislosti s použitím síly proti Islámského státu jsou představeny legální výjimky z tohoto zákazu, které by mohly být v boji proti Islámskému státu použity. Nejprve je věnována pozornost výjimkám vyplývajícím z Charty OSN, kterými jsou sebeobrana podle čl. 51 a kolektivní akce podle hlavy VII. V souvislosti se sebeobranou jsou rovněž rozebrány dva druhy sebeobrany, a to obrana individuální a kolektivní. Dále jsou představeny kolektivní akce Rady bezpečnosti podle kapitoly VII a rezoluce 2249. Uvedeny jsou také ostatní možnosti legálního použití síly, které z Charty OSN nevyplývají, a to intervence na pozvání či se souhlasem vlády a humanitární intervence. V poslední části se autor práce pokusil s ohledem na pravidla vyplývající z předchozí části, rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora a praxi států zaujmout vlastní stanovisko k legalitě amerických útoků. Judikatura Mezinárodního soudního dvora bohužel nepostačuje k učinění jasného závěru. I mezi soudci této instituce panují v oblasti požadavků na iniciátora ozbrojeného útoku rozdílné názory. Co víc, vyjasnění této problematiky soud výslovně odmítnul, když k tomu měl příležitost, což bohužel nahrává rozporům v interpretaci a v závěrech o legalitě či nelegalitě sebeobranných akcí. Naproti tomu však praxe států posledních dvou dekád vypovídá o toleranci takovýchto akcí. Po zohlednění těchto faktorů a po aplikaci pravidel z části druhé došel autor práce k závěru, že americká intervence proběhla v souladu s mezinárodním právem, a to na základě práva na kolektivní sebeobranu.

Klíčová slova: použití síly, Islámský stát, sebeobrana

The Legality of the Use of Force against Islamic State

Abstract

The aim of this thesis is to evaluate the lawfulness of the use of force by the United States of America against the so-called Islamic State in the territory of Syria, in terms of Ius ad bellum. For this purpose, the thesis is divided into three parts. The first part focuses on assessing the subjectivity of the Islamic State. In particular, the subjectivity is examined with regard to the criteria arising from the Montevideo Convention on the Rights and Duties of States and from professional experience. The Islamic State is assessed in terms of defined territory, permanent population, effective government, capacity to enter into relations with other states, independence and legitimacy. The second part deals with the legal regulation of the use of force in international relations. After the presentation of the historical development, the attention is paid especially to the UN Charter and the ensuing prohibition of the threat or use of force in international relations. In the context of the use of force against the Islamic State, legal exceptions to this prohibition, which could be used in the fight against the Islamic State, are presented. First, attention is paid to the exceptions resulting from the UN Charter, which are self-defense under Article 51 and actions under Chapter VII. Two types of self-defense are also discussed in the context of self-defense, namely individual and collective defense. In addition, the collective actions of the Security Council under Chapter VII and Resolution 2249 are presented. In the last part, the author of the thesis attempted to take his opinion on the legality of American attacks with respect to the rules of the previous section, the decision of the International Court of Justice and the state practice. Unfortunately, the case law of the International Court of Justice is not sufficient to make a clear conclusion. Even among the judges of this institution, there are divergent views on the demands of the initiator of the armed attack. What is more, the court explicitly refused to clarify this issue when it had the opportunity to do so, which unfortunately leads to different interpretation and conclusions on the legality or illegality of actions made in self-defense. On the other hand, the state practice from two recent decades indicates tolerance of such actions. Taking these factors into account and following the application of the rules in part two, the author concluded that American intervention was lawfully based on the right to collective self-defense and therefore conducted in accordance with international law.

Key words: use of force, Islamic state, self-defense